

JUTRANJE NOVOSTI

NARODNO RADIKALNI DNEVNIK

Imaja vsak dan jutraj, izvzemši ponedeljke.
Mesečna naročnina:
v Ljubljani Din 10—, po pošti Din 12—, inozemstvo Din 20—

Uredništvo: Wolfova ulica št. 1/L — Telefon št. 213
Brzojavni naslov: „Novosti-Ljubljana“.
Upravišтво: Marjlin trg št. 8. — Telefon št. 44.

Ogiasi po tarifu. Sprejemajo se le do 15. ure.
Pisnimim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.
Račun pri poštnem ček. uradu št. 13.233.

Nova mednarodna moč. — Solidarnost intelektualcev.

(K današnjemu sestanku društev intelektualnih delavcev v Ljubljani.)

Ze dolgo je tega, kar so se celo pesniki šteli med delavce, imenovati koga kulturnega delavca, je na vsak način časten poklon. Nekega lepega dne pa so stopili te vrste delavci iz svoje »splendid isolation«, ki edina jim je pristojala kot življenjski pogoj vsakega stvarjenja, in so stopili na socialna tla, organizirali so se v društvih.

Tako je n. pr. nastalo v Franciji društvo »Compagnons de l'Intelligence« in pa znano veliko združenje »Confédération des travailleurs intellectuels« (C. T. I.). Treba je bil strniti vrste intelektualcev, ne samo onih, ki vsvarjajo, to se pravi znanstvenikov, umetnikov, pisateljev in pesnikov, ampak tudi onih, ki so proletarci znanosti in umetnosti. Posebno slednji hudo občutijo sedanje slabe čase. Po vojni njih položaj niti materijelno, niti moralno ni ostal na višku socialnega življenja. Visoka, nesebična kultura, ki edina vodi do velikih izumov, kateri koristijo vesoljnemu človeštvu, nudi svojim pristašem danes prav žalostno življenje in celo manj časti, kot si jih more pridobiti industrijski ali trgovec, ne glede na njegov materijelni dobiček. Zato pa tudi mladina noče več posnemati tako zaničevanih ljudi. Na vseučiliščih je vedno manj dijakov, znanost peša, inteligenca ponehjuje posvečevati se duševnemu delu. Marsikdo je mnenja, da je to neizbegljiva kriza, ki sledi vsaki revoluciji, vsaki vojni. Toda vojna in kriza sta sedaj neizmerno širokega razmaha.

Ročni delavci so se že dolgo organizirali in na ta način vzdržujejo svojo plačo na višini denarnega kurza in v draginje življenjskih potrebščin. Tudi delodajalci so že dolgo organizirani in sklepajo pogodbe, da branijo svoje koristi. Slednjič so pa tudi nekateri intelektualci prišli na misel, da bi bilo bolje organizirati se, kot izginiti brez dedičev za svoje misli, in v organizaciji intelektualcev najti svojo pravo svobodo in rehabilitacijo.

Tako so se slednjič intelektualci združili, ne sicer v sindikate kot ročni delavci, pač pa v združenja. Izkušnje drugih so jim pa jasno pokazale, da so narodna združenja nezadostno poučena o pravih koristih in da se osumljena akcija ovira vsled zaostalosti manj civiliziranih držav.

In tako so se storili prvi koraki k mednarodnemu združenju intelektualcev. Že pet let se trudi Društvo narodov, da uvede univerzalno metodo v vseh strokih civilizacije, tako tudi v sodelovanju intelektualcev. Prehitela so ga pa različna združenja intelektualcev, ki so se združila od naroda do naroda, vedoč, da so samo mednarodne rešitve socialnih in intelektualnih problemov uspešne.

3. aprila je združenje intelektualnih delavcev v Franciji sklicalo v Parizu, v sorbonnem amfiteatru, intelektualce vseh narodov, včlanjenih v Društvo narodov. In tu se je zvečer 6. aprila v splošnem velikem navdušenju enoglasno sklenilo ustanoviti Mednarodno združenje duševnih delavcev (Confédération Internationale des Travailleurs Intellectuels, okrajšano: C. T. I.). Da pridejo socialni razredi v ravnesje, se je torej organiziral nov socialni razred. Če rabimo vojaški izraz, smemo reči, da je inteligenca »kader« naroda. Provizoričen komité pripravlja za december 1923 novo zasedanje mlade C. T. I. v Parizu.

Priznanje pravice intelligence bo zagotovilo pravo svobodo talenta in propagirala pravo civilizacijo.

Dr. F. V. B.

Odnosaji z Grško.

Beograd, 12. maja. (B) Danes predpoldne je g. Pašić sprejel g. Balugdiča, našega predstavnika v Ateah. Predmet poseta je bilo poročilo o odnosajih med nami in med Grško, v zvezi s podpisom konvencije o nevtralnici v solunskem pristanišču.

Pred sestankom narodne skupščine. „Naša država bo živela brez Radića“.

IZ SEJE MINISTRKEGA SVETA.

Beograd, 12. maja. (B) Na sinočnji ministrski seji je bil ministrom izročen v proučevanje načrt zakona o invalidih, ki ga je izdelal minister za socialno politiko. Minister financ je poročal o pripravah za sestavo bodočega proračuna. V drugi proračunski načrt pridejo tudi vsi izredni krediti, ki jih je ministrski svet odobril posameznim ministrstvom. Ti krediti znašajo 520 milijonov dinarjev. Minister za zunanje zadeve je referiral o konvenciji glede naše slobodne cone v Solunu, minister notranjih del pa o razmerah v državi. Gosp. Marko Trifković je sporočil, da je urejeno in dano v tisk poročilo verifikacijskega odbora. Začetek dela v parlamentu bo odredil g. dr. Peleš v sporazumu s predsednikom vlade. Odločeno je, da bo skupščina delovala in da zaradi nujnosti poslov ne bo preložena čez praznike. Ves ostali čas te seje je bil porabljen za pripravo materiala za skupščinsko delo. Seja je trajala do 8 zvečer.

SKLICANJE NARODNE SKUPŠČINE.

Beograd, 12. maja. (Z) Danes so bila dotiskana in razdeljena med poslance poročila o delovanju verifikacijskega odbora. S tem v zvezi je sklical predsednik dr. Peleš prihodnjo sejo narodne skupščine za torek, 15. t. m. ob 10. uri dopoldne. Z ozirom na to, da se te dni začno muslimanski prazniki bajrama, je pozval dr. Peleš načelnike strank, da se z njimi sporazume glede delovanja parlamenta. Vsi poslanci so dobili poziv, naj pridejo v Beograd k sejam narodne skupščine. Na prvi, tokrovi seji se bo razpravljalo o poročilu verifikacijskega odbora, nakar se bodo odgodile seje zbornice do prihodnjega torka, t. j. do 22. t. m.

IZ DEMOKRATSKEGA KLUBA.

Beograd, 12. maja. (B) Danes dopoldne je imel demokratski klub sejo, na kateri je razpravljalo o stališču demokratskega kluba glede dela v skupščini, ki se začne v ponedeljek ali torek, t. j. brž ko bo dotiskano poročilo verifikacijskega odbora. Razen tega je bilo treba sklepati, kako stališče naj zavzame demokratski klub nasproti drugim strankam, zlasti nasproti radikalom. Ker pa je bilo na seji le malo število poslancev in se prihod ostalih pričakuje za jutri, bo plenarna seja kluba v ponedeljek.

RADIĆEVA DELEGATA V BEOGRADU.

Beograd, 12. maja. (B) Davi ob 7.15 sta prispela v Beograd iz zagrebškega vlakov dva Radićeva delegata, dr. Juraj Krnjević, poslanec in generalni tajnik Radićeve stranke, ter poslanec

Dragutin Kovačević. Danes dopoldne sta se razgovarjala s sodružnikom »Tribune«. Na vprašanje, ali je upati, da pridejo poslanci Radićeve stranke v parlament, je odgovoril dr. Krnjević: »Prišli bomo, če bo to potrebno. Naš prihod je odvisen od okolnosti. Vendar ni izključeno, da pridemo. Trenotno izgleda, da je bolje, da ne pridemo.« Na vprašanje, ali se bodo nadaljevali pregovori z vlado, je dr. Krnjević odgovoril: »Mi želimo, da se nadaljujejo in imamo dobro voljo, da pride do sporazuma. Če pa do tega pride, zavisi od več faktorjev, ne samo od nas. Običajno se razširjajo po listih in ustno alarmantne in tendiciozne vesti, katerih cilj je, ovirati pot do sporazuma. Toda mi ne posvečamo dosti pažnje tem vestem. Zato tudi pridemo sem in tja v Beograd, da se prepričamo na viru o naravi beograjskih političnih krogov.« Vprašanje, ali je bil dr. Korošec v Zagrebu in ali se je razgovarjal z Radićem, je dr. Krnjević odgovoril, da je bil, da pa ne more točno povedati, kdaj. »V ostalem,« je nadaljeval Radićev poslanec, »vzdržujemo stalne zveze, ker je dr. Korošec določen, da poroča o položaju v Beogradu.«

Beograd, 12. maja. (B) Glede na Krnjevićevo izjavo, da pridejo Radićevci v skupščino k volitvam predsednika, se je sodružnik »Preporoda« obrnil na nekakega uplivenega člana vlade za njegovo mnenje o tej izjavi. Gospod minister je rekel: Štiri leta je živela ta država brez Radića, pa bo mogla živeti tudi še petdeset let. V ostalom ni ni jasno, kako si Radićevci to predstavljajo, da bi prišli na skupščino k volitvam predsednika, pa niso do danes še izročili svojih pooblastil in jim verifikacijski odbor tudi ni mogel overoviti njih mandattov. Za to se čudim, kako more kdo kaj takega govoriti.

(Z) Minister za notr. stvari Vujičić je izjavil glede sodelovanja z Radićevci na tozadevno vprašanje: »Vsak poslanec mora najprej predložiti narodni skupščini svoje pooblastilo, nakar razpravlja predpisano prisego, potem šele se more udeleževati dela parlamenta. Šele po vseh teh procedurah se morejo poslanci udeležiti volitve predsednika narodne skupščine. Kar se tiče prostih voznih kart, ki sta jih zahtevala Radićeva delegata, je izjavil ugleden politik, da imajo v zmislu člena 113 poslovnika narodne skupščine vsi poslanci pravico do brezplačnih voznih kart. Član narodne skupščine pa mora postati po čenu 113 poslovnika le oni, čigar mandat je proglašen za veljavnega, overoviti pa ga mora verifikacijski odbor zbornice.

Naša vlada in reško vprašanje.

Beograd, 12. maja. (B) O priliki zborovanja industrijskih korporacij v Beogradu sta bila sprejeta v avdienci pri g. Pašiću predsednik Zemljoradniškega saveza industrijev v Zagrebu, Aleksander in tajnik Marko Balajer. Ob tej priliki sta prosila, naj se vprašanje naše luke na gornjem Jadrnu čimprej reši. Ministrski predsednik je izjavil,

da stoji naša vlada odločno na stališču, da se mora rapalska pogodba popolnoma izvršiti in da vlada od tega stališča nikakor ne bo odstopila. Predstavnika hrvatske industrije sta vzela to izjavo predsednika vlade na znanje s posebnim zadovoljstvom in zahvalo, ter sta se zahvalila za izredno ljubezniv sprejem s strani g. Pašića.

Sklepi niške konference.

Beograd, 12. maja. (Z) Zunanje ministrstvo je objavilo vse resolucije, ki so se sprejele tokom meseca marca na konferenci v Nišu in ki se nanašajo na odredbe v zaščito bolgarske meje. Po vesteh iz Sofije je tudi bolgarska vlada objavila niške sklepe. Hkrati je razglasila tudi ukrepe, ki se imajo storiti proti akcijam odbora makedonstvujiščih. Doslej je bilo aretiranih 30 oseb in ustavljenih pet listov. Po skle-

njenih odredbah se imajo zapreti vse ilegalne osebe, avtonomisti in federalisti, ter razpustiti vse organizacije, kakor tudi izgnati vsi agitatorji ob meji in v notranjosti Bolgarske. Po kasnejših vesteh je bilo v Bolgarski prijetih tokom večerajšnjega dne nad 500 ljudi, ki so pripadali četaškim organizacijam. Vse te osebe so bile odvedene v Varo, kjer bodo internirane.

Nameravan atentat na Stambolijskega.

Beograd, 12. maja. (Z) Kakor poročajo iz Sofije, je prišla bolgarska policija na sled novi zaroti proti ministrskemu predsedniku Stambolijskemu. Atentat bi imel izvesti podolgovnik

Atanasov, pa se mu je posrečilo, da je pravčasno pobegnil iz Sofije. S to zaroto v zvezi je bil aretiran urednik Ilin-dana, ki je zapleten v atentat na Stambolijskega.

Angleški in italijanski odgovor Nemčiji.

ANGLEŠKI ODGOVOR NEMČIJI.

London, 11. maja. (Br.) »Evening Standard« piše, da je zvedel od visoke osebnosti, da bo Velika Britanija odgovorila približno s istimi izrazi kot Francija, da so nemške ponudbe nesprejemljive in da ne morejo tvoriti na noben način podlage za resno diskusijo. Britanska vlada tudi ne bo sprejela nemškega predloga, da se skliče mednarodna ali kaka druga komisija, temveč bo z ozirom na to, da je prvotna ponudba nesprejemljiva, izrazila upanje, da bo Nemčija v interesu Evrope in celega sveta, zadevo še enkrat preštudirala in bo poslala ponudbe, ki bodo to pot mogle služiti kot trdna podlaga za začetek pogajanj. (Radio.)

London, 12. maja. (K) Govore, da bo angleška nota zavrnila nemški argument, češ da pomeni zasedba Poruhrja kršitev versailske pogodbe.

London, 12. maja. (K) Angleški odgovor Nemčiji, ki je bil zaupno sporočen zunanjima uradoma v Parizu in Rimu, bo angleški zunanji urad jutri popoldne razglasil. Zastopnik »Agence Havas« demantira vest, po kateri bi bi-

la v noti izjava, da zasedba Poruhrja ne bi bila združljiva z versailsko pogodbo. Nota tudi ne vsebuje angleškega pogoja, da bi se Nemčija morala zavzeti za konferenco, katere bi se udeležila Amerika.

ITALITANSKI ODGOVOR NEMČIJI.

Rim, 12. maja. (Br.) Italija pošlje posebno noto Nemčiji. S tem bo pokazala, da koraka po oni posebni poti naprej, katero je nastopila pri zasedbi Poruhrja: vojakov ni poslala, pač pa je delegirala inženirje, katerih sodelovanje s Francozi je bilo zelo uspešno. Italijanska nota bo skušala olajšati diskusijo o reparacijah na novih podlagah, katere bi morda mogla Nemčija nuditi. Ta nota je bila sestavljena v soglasju z angleško vlado, vendar bo poslana Nemčiji šele po britanski noti. Tudi italijanska nota bo podčrtala, naj si Nemčija nikakor ne dela upov o morebitnem nesoglasju med zavezniki, kajti zavezniki ostanejo odkrito solidarni v problemu reparacij.

Pariz, 12. maja. (K) Italijanski in angleški odgovor Nemčiji je bil sporočen v Parizu.

Ruski odgovor na angleški ultimatum.

Helsingfors, 11. maja. (Br.)

Brzojav iz Moskve javlja, da bo sovjetska vlada odgovorila v par dneh na angleški ultimatum. Izjavila bo znova, da ne vodi nobene protibritanske agitacije v Orijentu in zahtevala razjasnila o gotovih točkah angleške note. Stavila bo predlog, da se vprašanje zaplenjenih angleških ladij podvrže arbitraži. Med tem je bila pa 7. maja spet ena angleška ladija, Lord-Astor, zaplenjena, okoli 10 milj daleč proč od obrežja v Belem morju. Kaj se je zgodilo s posadko, ni znano.

London, 12. maja. (K) Čuje se, da bo Krasin v prihodnjih dneh prišel v London, ker zelo želi, da se prepriča prelom med Angleško in med sovjetsko Rusijo.

London, 12. maja. (K) Glede na potovanje Krasinovo v London poročata »Daily Express« iz Moskve: Sovjetska vlada je sklenila poslati v London trgovinskega ministra Krasina, ki mora nemudoma po zracni poti tja odporovati. Krasin bo poskusil sporno vprašanje urediti ali, če se mu to ne

posreči, likvidirati zadevo sovjetske delegacije v Londonu.

London, 12. maja. (K) Narodni svet delavske stranke objavlja poročilo, v katerem ne odobrava besedila angleškega ultimata ruski vladi in predlaga, da se vprašanje reši z mednarodno konferenco ali z mednarodnim razsodiščem. Takozvana socialno-demokratska frakcija delavske stranke se današnje izjave delavske stranke proti angleškemu ultimatu ni hotela udeležiti.

London, 12. maja. (K) V zvezi s tem, da je bila na Murnansko obalo v zaščito angleških ribiških parnikov poslana angleška vojna ladija, je načelnik frakcije delavske stranke sklenil poslati sovjetski vladi brzojavko s tole vsebino: Vest, da je angleška vlada poslala na Murnansko obalo topnjačo s povešjem, da, če bo treba nastopi tudi s silo, je parlamentarne delavske zastopnike jako vznemirila. Rusija se zato prosi, da opusti vse korake, ki bi mogli dovesti do porabe sile in do izbruha vojne, dokler ne bo nadaljnjih pogajanj o ultimatu angleške vlade.

Sestanek intelektualcev v Beogradu.

Beograd, 12. maja. (B) Včeraj popoldne je bil sestanek intelektualcev s fakultetskimi izobrazbo. Sestanek je sklicalo profsorsko združenje. Udeležili so se ga predstavniki prof. društev, predstavniki univ. profesorjev, inženerskega združenja, združenja sodnikov, združenja zdravnikov ter predstavniki uradniškega stanu iz Zagreba, Splita in Sarajeva. Na sestanku se je ugovarjalo, da je načrt zakona o uradnikih za uradnike s fakultetsko kvalifikacijo nepravilen, ker je n. pr. v novem načrtu osnovna plača za začetnika s fakultetsko izobrazbo določena s 3600 Din, a za začetnika iz služitiške kategorije s 2400 Din. Po daljši diskusiji in ko so razni govorniki izrazili svoja mnenja, se je sklenilo, da zastopane organizacije delegirajo nekaj članov, kateri naj bi do ponedeljka izdelali pripombe k načrtu zakona. V ponedeljek se naj sestanejo vsi delegati, da formulirajo predloge in jih predložijo ministru za izenačenje zakonov, Marku Trifkoviću.

ARETIRAN KOMUNIST

Zagreb, 12. maja. (Z) Zagrebška policija je prišla komunista Čulibrkovića in Tarabaša, ki sta se povrnila iz Ljubljane v Beograd. Zaradi nedovoljnega povratka sta bila obsojena na 14 dni zapore.

Obisk „Stankovića“ v Ljubljani.

Glej poročilo na 2. strani.

ZA SANACIJO MADŽARSKIH FINANC.

Budimpešta, 12. maja. (K) Madžarski Korespondenčni urad poroča, da bo danes objavljeno besedilo vloge finančnega ministra dr. Kalaya na repa-racijsko komisijo. Iz vloge se razvidi, da Madžarska stremi za tem, da si za kritje potrebnih izdatkov najame kratkoročno posojilo 40—50 milijonov zlatih kron, s čemer bi bilo mogoče do konca leta ustaviti tiskanje bankovcev.

PREBIVALSTVO V GRADCU.

Gradec, 12. maja. (K) Po dose-danjem izidu štetja ima Gradec 152.721 prebivalcev, od teh 71.391 moških in 81.330 ženskih oseb. Proti ljudskemu štetju l. 1910, je zaznamovati tedaj prirastek 940, proti štetju l. 1920 pa padec 4311 prebivalcev. Število stanovanj v Gradcu znaša 40.618.

Današnje prireditve.

V Ljubljani:

Drama: Shakespeareova komedija »Kar hočete«. Izv.
Opera: »Evgenij Onegin«. Izv.
Kino Matica: »Maciste in kazjenike«. Kino Ideal: »Med razbojniki in divjimi zvermi«.
Kino Tivoli: »Bodi moja ženica« — Max Linder.

V Mariboru:

Narodno gledališče: »Zvesti tovariš«. Izv.

V ponedeljek, dne 14. maja v Ljubljani:

Drama: »Čušnje vrte«. Red B.
Opera: Zaprti.
Kino Matica: »Kadar listje vene«.
Kino Ideal: »Greh ene noči«.
Kino Tivoli: »Princesa Ostriga«, Oss Oswald.

V Celju:

Mestno gledališče: ob 8. uri koncert »Stankovića«.

Nočna lekarniška služba v Ljubljani: Tekoči teden: lekarna Sušnik na Marjlinem trgu.

Poslovna vlada in uradniško vprašanje.

Beograjska »Samouprava«, glavno glasilo Narodne radikalne stranke, je objavila pod gornjim naslovom izpod peresa g. M. S. Lapčevića jako aktualen članek o tem vprašanju. Pisec izvaja sledeče:

Nočemo govoriti na tem mestu o tem, kaj se je po osvoboditvi do danes storilo v pogledu ojačanja naše kraljevine. Pripomniti bi samo mimogrede, da se je v današnjih težkih razmerah storilo več, kakor je bilo pričakovati. Mnogi, ki so v svetovni vojni živeli na zapadu, so potem, ko so se vrnili po osvoboditvi v domovino, z začudenjem gledali kontrast tehničnih sredstev in raznih kulturnih ustanov, s katerimi razpolagamo mi, in ki jih ima na drugi strani zapad. Izmed vseh narodov je v Evropi naš narod najbolj razpoložen za vse ono, kar se nanaša na kritiko. Poleg tega je oblagodaren z nepotrepljivostjo. Vsi vemo, da se z golimi rokami ne da ničesar doseči. Mnogi pa bi hoteli, da — bosi in golji kakor smo izšli iz svetovne vojne — telmujejo z močnimi in bogatimi zapadnimi državami in da takoj razpolagamo s tem, kar imajo kulturni zapadnjaki. Mi se moramo zavedati, da so imeli zapadnjaki svoje kulturne tekovine že pred vojno in da je njim mnogo lažje vzdrževati svoje institucije, kakor nam ustanavljati nove. Mi se šele trudimo ustvariti ono, kar zapad samo neguje in vzdržuje.

Iz raznih strani se sliši ostra kritika, zakaj plača seljak tako malo davka. Pozabljajo se pa, da je kmet najbolj trpel vsled vojne in da je ponajveč ostal brez živine in orodja. Bolnik mora najprej ozdraviti. Kmetijski stan mora postati produktiven, kmet mora — kakor pred vojno — iz lastne dobre volje dati vse ono, kar je potrebno splošnemu blagostanju države. Posledice te finančne politike se že čutijo po naših selhi. In soto je pri nas glavni faktor vsega gospodarskega napredka. Če je kmet bogat, oziroma, če je večina zadovoljna, potem je prav lahko zadovoljiti tudi manjšino.

Skupina naše družbe, ki najtežje prenaša vojne posledice, je brezdomno uradništvo. Današnja homogena vlada pripravila sedaj projekt širšega obsega, v katerem se tretira materijalno izboljšanje našega položaja kvalificiranega uradništva. Kakor vedno, tako je NRS nenavadno razpoložena, da ugodi uradništvu, ki si to po pravici zasluži.

V svrhu doseganja stvarnih koristi je nastopila vlada najboljšo pot, izbrala je najbolj praktične metode za podlago tega dela. Najprej je namreč treba ustvariti možnost te operacije: najti je treba potrebna sredstva. Ta sredstva ne smejo biti v nobenem slučaju fiktivna (inflacija). Po možnosti se je treba izogniti kreditnim sredstvom. Inflacija ne vodi k dobremu. V to svrhu so nam teoretična dokazovanja nepotrebna. Oglejmo si Avstrijo, Rusijo, Nemčijo, Poljsko, ki so izgubile svoj kredit ne samo v notranjosti, v še večji meri pa v inozemstvu. Pa tudi krediti imajo svoje meje. Nikdo ne odpira kreditov brez obresti odnosno i amortizacije.

Predno se naslonimo na tujino, se moramo vprašati: ali si ne moremo pomagati sami? Dovedi nepotrebnih kontingent uradništva na potrebni minimum, pomeni z ene strani indirektno povečati državne dohodke. Ta tendenca finančne politike se opaža v zadnjem času prav jasno v vseh evropskih državah. Interes posameznika se mora podrediti mnogo važnejšemu interesu: splošnosti. Preostane še vprašanje direktnih davkov, na katerega bodo morale odgovoriti široke mase. Najbolje bi bilo izbrati traso, ki bi težila za stopnjama se dvigajoči posredni kontribuciji.

Davkoplačevalec najraje plačuje svoj prispevek direktno, ker se vrši stopnjama in v neznanih delih. Obe poti vodita k dvojnemu zvišanju državnih dohodkov. Radi tega moramo odobriti vse današnje finančne metode v nadi, da nam bodo služile v korist, največ pa onim, ki so najpotrebnejši in ki te ukrepe s polnim pravom pričakujejo.

Slovenski fantje v Bosni in Hercegovini

»Slovenec« je še pred nekaj dnevi omenil, kot zadnji Slovencev za osvoboditve in zedinjenje našega naroda, sodelovanje Slovencev pri avstrijski okupaciji Bosne in Hercegovine leta 1878! Svoječasno je izdala Mohorjeva družba knjižico pod naslovom: »Slovenski fantje v Bosni in Hercegovini«, v kateri proslavlja junaštvo naših fantov. Ko je ta knjižica izšla, me je bilo do kosti sram, da je kaj takega moglo. To svoje mišljenje sem takrat tudi večkrat izrazil v privatnih razgovorih. Ako pogledamo naše starejše časopise, vidimo, da je s splošnim navdušenjem pozdravljala okupacijo Bosne od strani Avstrije. To je prešlo celo v naše slovo in v navduševali so se tudi tako narodni pisatelji, kakor Jurčič in Vošnjak.

To je najboljši dokaz, kako slabo so bili orientirani Slovenci in kako glo-

boko so bili pod vplivom avstrijskega mišljenja. Človek bi pričakoval, da bo po propadu Avstrije nastopila popolna preorientacija. Toda še sedaj se navaja kot neka posebna zasluga Slovencev, da so pomagali iztrgati Bosno Srbom, ter jo izročili Nemcem, Madžarjem in Judom.

Ko je Avstrija sklenila zasedati Bosno, ni bila ta dežela več turška. Njena usoda je bila zapečaten z rusko-srbsko zmagom nad Turko v balkanski vojski. Pripadla je Srbiji na podlagi prava zmagovalca in to je bilo zapečaten s San-Stefanskim mirom.

Avstrija je prišla, po naročilu Nemčije, katero je takrat vodil Bismarck, kot hijena na bojišče, da iztrga Srbiji njen plen. Ta čin Avstrije je bil naperjen proti prebivalstvu Bosne, proti Srbiji, proti južnim Slovenom in

proti Slovanom sploh. Bil je čin nemškega imperijalizma nad Slovani in nemško-madžarsko-judovskega kapitalizma.

Ako bi Avstrija ne bila zasedla Bosne, bi bila pripadla Srbiji, kakor so pripadli okraji Niš, Vranja, Leskovac. Tekom teh štiridesetih let bi se bila Bosna razvila in osvobodila, ter bi iz gledala sedaj, kot gori navedeni kraji. Pod avstrijsko upravo je pa ostala napoli orientalska pokrajina. Samo tuji, večinoma judovski kapital je izžemal ljudstvo, a narod je propadal vedno bolj. V gospodarskem oziru je bila torej zasedba Bosne nesreča za to deželo. A še večja nesreča je bila v političnem oziru. Avstrija je po načelu: »Divide et impera« razvnela plemenski separatizem na verski podlagi. Vsled tega bo sedaj mnogo težje urediti politične razmere v tej zemlji kakor bi pa bilo pred 40. leti, ko tega sovraštva še ni bilo.

Zasedba Bosne je bilo izrazito sovražno dejanje proti Srbiji, to je jasno. Bilo je pa tudi sovražno dejanje proti južnim Slovanom sploh. Avstrijski in madžarski državniki se niso niti ženi-rali, da javno poudarjajo, da Avstrija hoče Bosno samo radi tega, da zabilje klin med naš narod. Ako bi bila Bosna ostala pri Srbiji, kakor je bilo določeno v San-Stefanskem miru, bi se bila naša zgodovina razvila precej drugače in končno osvobodjenje in zedinjenje bi ne bilo zahtevalo tolikih žrtev.

Za naše fante ni bilo torej popolnoma nič častno, ako so kot tuji pandurji pomagali iztrgati Bosno Srbom, ter jo izročili Nemcem in Judom v eksploatacijo.

Zasedba Bosne in Hercegovine pa ni tudi nobeno junaštvo z vojaškega stališča. Ako se 50 dobro oboroženih ljudi vrže na enega samega in slabo oboroženega, ni nobena hrabrost, ako ga premaga. Avstrija je imela takrat okrog 50 krat več prebivalcev, kakor pa Bosna. Napadla je z redno vojaško močjo, Bosni se je pa Turčija že odrekla in je potegnila in nje svoje vojaštvo. Če so zaostali kakšni mali neregularni oddelki, je pri tem brez pomena. Po strašnih porazih v vojni z Rusi Turčija sploh ni imela moči, da brani Bosno. Proti avstrijski zasedbi je bilo samo muslimansko prebivalstvo, torej približno ena tretjina celega prebivalstva. Pravoslavni so se držali mirno, katoličani so Avstrije zelo podpirali. Za Avstrijo torej zasedba Bosne nikakor ni bila slavno vojaško delo. Naše Janeze lahko pomilujemo, da so ormalni opravljali krvavi posel za madžarske jude, osebno so se pri tem gotovo držali hrabro, toda ne moremo jih slaviti, da so vršili pandursko delo proti svojemu lastnemu narodu. Léonard.

Organizacija NRS.

OPOZORILO.

V vseh zadevah, ki so krajevne, srezkega ali oblastnega pomena, naj se skliče vedno sela kompetentnega odbora in se naj sporoči želje naših članov v dotičnem kraju kot sklep na Glavno tajništvo, da to ukrene lahko korake v izvršitev tega sklepa.

Glavno tajništvo.

K položaju našega delavstva.

Do 15. t. m. se preseli iz Maribora in bližnje okolice nad 20 družin v avstrijsko republiko. To so ostanki tistih družin, katerih očetje še v l. 1920 niso hoteli priseči zvestobe naši državi, ampak so iz golega nacionalnega šovinizma in trme opirali za sosedno državo. Od tistega časa pa do danes so se razmere v Avstriji temeljito izpremenile. Takrat je bila našim ljudem Avstrija obljubljen raj, kamor so si želeli vsled predvojne mentalitete. Zlasti pri kratkovidnem in po nemških šovinistih nauškanem delavstvu so vlekli nenavadno visoke mezdne številke, ki pa niso zalegle skoro nič v resnici. Seveda si je nepoučeno delavstvo predstavljalo samo številke prejemkov in ni preračunavalo izdatkov v vseh podrobnostih. Mnogo in največ pa je bila kriva tekoni dolgi let vcepljevana in umetno gojena mržnja do Slovencev, zlasti pa do Srbov. Tako so storili korak, ki so ga pozneje brdiko obžalovali in so se trudili na vse načine izogniti se naravnim posledicam. In zdaj gredo.

Nam ni žal za te ljudi, čeprav je razvidno iz njihovih imen in rojstnih krajev žalostno dejstvo, da so po veliki večini pravzaprav naši. Kakor pa je navadno poturica hujša od pravega Turka, tako je bilo tudi pri njih. Svojo mržnjo do našega naroda in države so širili med delavstvom, med katerim je vsled sedanjih življenjskih razmer že itak dovolj nezadovoljstva. Ta svoj posel so opravljali očito, dokler so mogli. Ko pa so se razmere toliko utrdile, da je bilo tako jasno rovanje za nje nevarno, so pa vršili svojo nelepo nalogo po tihem in skrivaj od moža do moža v delavnicah, na cesti in doma, a zato tembolj vztrajno. Kljub vsemu trudu, vendar niso imeli skoro nikakega uspeha. Našemu delavstvu so se začele odpirati oči in je uvidelo, da ni vse dobro, kar je tuje. K temu so mnogo pripomogla žalostna dejstva na oni strani mejnih kolov. Številne delavske družine, ki so se že pred dvema ali tremi leti preselile v Avstrijo, se danes stanujejo po vagonih in so gmotno propadle. Bili so slučaji, ko so bile take družine tu pri nas zelo dobro sitirane in so imele svoje hišice. Iz golega šovinizma in mržnje do nas pa so svoje imetje prodale in se preselile. Danes pa se nahajajo v največji bedi. Znan je celo slučaj, ko je oče take nekdanje dobre družine vsled bede znorel, dasti bi še bil danes lahko med nami in bi imel svoj zaslužek ter bi stanoval v lastni hiši. To so posledice zagrizenosti in trme.

Pri tej priliki se moramo dotakniti še enega vprašanja, o katerem se je zadnji čas pri nas razpravljalo v javnosti in ki je zlasti za naš obmejni Maribor velike važnosti. To je import tuje delavstva in odpuščanje domačinov, ki se vrši po velikih podjetjih.

Naši državci se do sedaj ni bilo potreba boriti z veliko nadlogo, ki je bila zadela celo stare konsolidirane države v občutni meri in ki se ji pravi brezposelnost. Za vse je bilo dovolj posla, za domačine in tudi za tujce. Zadnje čase je pa nastala v produkciji stagnacija in splošne razmere so prisilile več velikih podjetij, da so svoje obratovanje skr-

čile in omejile. Vsled tega so morale odpuščati en del svojih delavskih moči. In to odpuščanje je zadelo večinoma domačine, medtem ko so tujci pod pretezo nepogrešane kvalificiranosti ostali na svojih mestih in so celo pod isto pretezo prišle samo v tem času tuje inozemske moči, za delo, katero bi lahko opravljali oni vsaj tako dobro, če ne boljše, domačini. Opažati je, da je v tem zavladal že cel sistem, ki je na škodo našemu domačemu delavstvu in tudi državi. Večina velikih industrijskih podjetij je v nemških rokah, katerim je domačin dober za opravljanje najnižjih poslov; boljše mesta pa so izključno pridržana tujcem, ki vladajo nad domačinom izgovor, da imamo takih domačih moči, je največkrat jalov. Vlada je v tem oziru izpolnila svojo dolžnost in zahtevala statistiko, koliko tujcev je še zaposlenih v naših podjetjih in zakaj. Izdala je celo nalog, da se morajo tekom določenega roka tujci priučiti našega jezika in izvežbati za vsako stroko kvalificiranega dela — domačina.

Ta umesten ukrep, ki ima namen ščititi delavca - domačina in mu dati boljši kosček kruha, se od strani industrije prav nič ne upošteva, ampak se je šlo preko njega na dnevni red. Na ta način ne pridemo nikoli do vodilnih in boljše plačanih mest v naši industriji in obrti, ampak bo naš delavec ostal vedno tlačan, kakor je bil nekdanj. Zato je v gmotnem in moralnem interesu našega naroda in države, da se dosedanja smer temeljito izpremeni. Treba bo ostrejših ukrepov od strani vlade in sicer v taki obliki, da se jim ne bo moglo izogniti s praznimi izgovori, kakor do sedaj. Naš življenj mora dobiti v lastni državi najprej kruha in zavzeti tudi vodilna mesta, potem pride šele tujec. To pravilo bodo morale upoštevati vsa podjetja rada ali nerada, če hočejo obstojati med nami.

Dopisi.

— Gornja Radgona. Iz naših krajev se je od volilne borbe tako malo sročalo, da bi mislili, vse je bilo mirno in v najlepšem redu. — Bilo je ravno nasprotno. SLS je po Apaški kotlini agitirala z geslom: Ako volite za drugo skrinjico, pridite pozneje k Avstriji. Po Gornji Radgoni pa je »literat« B. na dan občnega zbora Jrg. Matice deklariral: »Pašić je porabil denar Jrg. Matice za volilno agitacijo.« Pri Fürstu v Apačih so verni Nemci hvatili Srbe na sledeči način: »Ciganska tolpa v skupščini nam tudi noče povrniti volilnega posojila.«

Tudi finančna straža se je izkazala, poseben pri Nemcih je agitiral Franc O. Kdor bo volil NRS, bo pozneje še od gnoknega voza davek plačal. Ker pa v obmejni družbi tudi cariniki ne smejo manjkati, je zato demokrat B. zmerjal radikale: »Ti si Slovenec, ki bo volil NRS, je izdajalec Slovenije.« Takih cvetk se lahko zbere cela knjiga, in kaj sledi iz tega? Da je nasprotna inteligenca protidržavna, in nesreča za naše ljudstvo. Najostudnejše psovke smo dnevno čitali na naše največje rodoljube, ni čuda potem, da je ljudstvo na deželi izgubilo orientacijo, ter je končno pod silo laži in sugestije drvelo v tabor SLS. V rajni Avstriji slovenski kerikali niso tako nesramno pisali o Nemcih, kakor to sedaj delajo v lastni državi o bratih Srbih. Ob času preobrata so današnji »junaki« SLS bežali domov, sedaj pa govoričijo, kakor da bi se moral brez njih podreti svet. Toda ni še vseh dni konec!

Iz prosvetnega življenja.

Koncert »Stankovića« v Ljubljani.

Leta 1910, torej v času, ko smo morali kloniti svoje tilnike pod tujim jarmom, ko nismo smeli črhiniti besede, da smo si Slovenci, Hrvatje in Srbi po rodu bratje, je vkljub neštetim težkočam poletelo pevsko društvo »Ljubljanski Zvon«, takrat pač še v začetku svojega razvoja v Beograd. Poneslo je slovensko pesem med brate Srbe. Naše pevce je sprejel Beograd kraljevsko. Nikdar ne bodo pozabili gostoljubja, katerega so bili takrat deležni. Po prevratu je lanko leto priredila naša dična Glasbena Matica turnejo po Jugoslaviji. S kakšnim nepopisnim navdušenjem jih je sprejel baš Beograd, tega ne bodo pevke in pevci nikdar pozabili. In vendar je enkrat prišel čas, da smo lahko naše drage srbske sestre pevke in naše drage brate srbske pevce radostnih src mogli včeraj pozdraviti v beli Ljubljani.

Tako prirskega sprejema Ljubljana po osvoboditvi ni doživela. Vsa naša pevska in kulturna društva so šla predstavitev srbske pesmi z navdušenjem nasproti — so jih spremljala po sicer zaspanih ljubljanskih ulicah z odkrito dobrodoščilo. Komaj so se gostje oddahnili od napore vojnje, že jih je čakala v operi predstava. Uprava gledališča jim ni moglo boljše ustreči, kolikar jim je mudila domačo, pri nas torkani priljubljeno Foersterjevo opero »Gorenjski slavček«. Gledališče je bilo nabito polno. Peto in igralo se je na ljubo dragim gostom z vneto in trudaljubivostjo. Člani in članice »Stankovića« so se izvrstno zabavali in niso mogli prebaviti umetniške višine ljubljanske opere.

Mi smo pa z zanimanjem in nestrpnostjo čakali Stankovićevega koncerta. Točno ob osmih zvečer je bila uniońska dvorana tako natlačena, da tako sijajnega občiska sploh še ne pomnimo. Temu se ne čudimo! Prvo beograjsko pevsko društvo nam je naklonilo koncert v stilu! Koncert, na katerem je izvajalo znamenite rukovete slavnega harmonizatorja srbskih narodnih pesmi, Stevana Mokranjca. Slovenci jih poznamo iz koncertov »Glasbene Matice«, »Ljubli. Zvona«, »Ljubljane« in drugih pevskih društev. Bili so najpri-ljubljenejše točke naših koncertnih sporedov. Mokranjac — nekdanji pevodvaja »Stankovića« je dvigal neštete dragocene bisere srbskih narodnih pesmi iz pozabnosti. Iskal je v zakladnici srbske narodne glasbe najtiptičnejše plodove. Priproste narodne, ljudske pesmi je povezal po njih pokrajinski in notranji sorodnosti v šopke duhtečih rož. Nevaren polizkus bi bil to za diletanta ker bi zašel v brezizrazne potpurije. Mokranjac pa se je tej poti izognil. Svoje šopke narodnih pesmi je zbral spretno: gledal je na njihovo notranjo zvezo, napeve je razvrstil kot motive in teme, iz katerih je kontrapunktična in tehnična struktura sama izvirala. Njihova harmonična in ritmična obdelava pa odkriva nova pota srbske narodne, ljudske glasbe.

Koncert »Stankovića« z izvajanjem izključno Mokranjčevih rukovetov je pomenil za Ljubljano izreden dogodek. Publika se je divila otožnim srbskim narodnim popevkam in je po vsaki točki naravnost entuzijastično izražala svoje enodušno priznanje vrlemu zboru »Stankovića« in njegovemu dirigentu g. S. Biničkemu. Na pevskem odru pač še ni bilo nikoli do sedaj videti toliko vancev in cvetja kot topot Ljubljanskega srbskega kulturnega društva, ki tekmovala, da počaste

staro in za srbsko pesem toli zaslužno pevsko društvo »Stanković«. Vkljub najhujši vročini je publika vztrajala do konca koncerta. Ni se mogla načuditi lepoti srbske narodne pesmi.

Bratskim srbskim pevcom in pev-kam smo iz srca hvaležni za njihov pose-t in le želimo, da se kulturni stiki med nami poglobijo, da z našo prelepo jugoslovensko pesmijo uničimo vse, kar bi hotelo podirati našo misel eno-te, nerazdružne, iskreno ljubljene države Jugoslavije!

»STANKOVIĆ« V ZAGREBU.

Zagreb, 12. maja. (Z) Beograjsko pevsko društvo »Stanković« je priredilo včeraj popoldne v Zagrebu koncert. Po koncertu sta priredili na čast beograjskim tovarišem zagrebski pevski družbi »Balkan« in »Mladost« banke. Pevsko društvo »Stanković« je položilo tekom dneva lep venec na grob skladatelja Lisinskega. Davi so Beograjčani odpotovali v Slovenijo, kjer bodo priredili koncerte v Ljubljani, Mariboru in Celju.

V poročilu o koncertu Glasbene Matice je bilo pomotoma napisano, da so Božično suito St. Premra izvajali nekoč brez zadnjega stavka na koncertu dr. Cerina. Izvajalo je orkestralno društvo Glasbene Matice pod vodstvom g. prof. Jeraja. S tem pomoto popravljamo.

Začetek opernih predstav v Ljubljani se od prihodnje tedna dalje v toliko spremeni, da se bodo pričele krajše opere ob osmih zvečer, dalje pa ob pol-osmih. Gledališko občinstvo se opozarja, naj pazi na objave repertoarja, kjer bodo začetki vedno pravilno označeni.

Ulderico Donadini. V četrtek je umrl v Zagrebu književnik Ulderico Donadini, star komaj 29 let. Umrl je sredi dela in plodonosnih načrtov na zavratni bolezniki skoraj vseh naših umetnikov. Rodil se je 8. aprila 1894 v Plaški na Hrvaškem. Po končanem študiju se je posvetil radijskemu delu, kasneje profesorstvu. Po smrti je bil nekaj časa nastavljen v Zagrebu v Vinkovcih. Svojo prvo knjigo »Ludo« je izdal l. 1915, nato je napisal »Sablasi« in »Vijavice«, nadalje listkov in esejev »Kamen s ramena« mi »Bezdan« in »Igračka oluje«, l. 1920 roman »Kroz kibe«, kjer je opisal lastni križev na življenju.

Pismo prijatelju v Paradiž.

Dragi! Nekaj novega je spet med nami. Politika ti rečem, to je kisa, da je jo. Kamor pogledaš, je samo češnje. Drug drugemu očitalo naši odlični veliki večje ali manjše pregrehe, ki jih pridno in spretno slikajo z raznimi barvami in v raznih perspektivah. Počette mora biti v splošnem precej »rentabel«, ker živi znaten del slovenskih novlin skoro samo od tega. Kakor stare terjcalje, ki druga druga rade očitalo v razburjenosti grehe izza dni zelene mladosti, tako se mi zde ti naši odlični in dični veliki. Ako želiš izvedeti, kaj je kdo zakrivil pred desetimi ali dvajsetimi leti, kar pogled v ta ali oni časnik. Ako prebrskaš par števil, izveš gotovo. V slučaju pa, da dotični še ni oblaten, lahko pomagaš razvoju in dobremu slovesu naše politike na ta način, da sam izliješ par korcev gnoince na tistega, ki ga imaš na piki, pa boš takoj videl, kakšno gorlo vzbude v naši mlaki tvoja razkritja.

Trenutno je mogoče prav uspešno razkrivati tudi pregrehe iz sedanje dobe. Ene glavnih in najbolj modernih je tista, ki so ji časniki izmislili ime »vladomanija« ali bolj po domače povedano: Neodolljivo hrepenenje po vladi. Je pa to tudi čudna in nazadnje celo čisto zabavna pregreha. Vlada, biti gospodar, ukazovati — to je že cilj čeprav nežnih otroških sanj. S Slovekom seveda to raste — in ko človek doraste v moža, hoče nekaj biti, nekaj velati. Seve, zdaj je pa kriz. Naši veliki namreč ne razumejo, da je človek lahko tudi nekaj brez ministrskega stola in poslanske časti, da lahko nekaj velja v svojih čisto vsakdanjih poslih in da je poglavitno in najvažnejše vladati v malem, na lastnem polju, v delavnici, v pisarni, predvsem pa v koderstem zatijšu lastnih možganskih celic. Ta zavest je takorekoč mrtva in bi pri nas vsak kušmar nad vlado in vodil ves »ljubljeni trojmlen narod«. Tisti seve, ki ima v to smer najbolj razvito hrepenenje, najbolj kriči, da boleha na »vladomaniji« njegov znanec, oni pa nazaj, drugi spet navprek, tretji počen in navzdol in navpič, tako da »slaven občinstvo« lahko danandam poslušal glasbeni žabji koncert o vladi od Triglava do Vardarja.

Tako je pri nas na vse strani, kajti omenjena je le neznatna kapljica iz morja naše gnusobe.

Strašno je to! In najstrašnejše je men. da se sledeče: Gnijoba, ki jo gojimo in po-
pajujemo, pač kakor morske valove, nje

dino. Zastruplja ji srca, jemlje ji vero v le-poto in ceno življenja, pije ji moč. In mla-dina beži od nas, namenoma lega v grobo-ve. Komaj vznikla, še vsa sveža meče živ-ljenje od sebe; kajti mi mameški ji ne zna-mo dati in ne pokazati ničesar, za kar bi se ji zdelo vredno živeti. V goloti ji kaže-mo svoje zakužene rane in jo zastruplamo s svojim smradom, nikler pa ni vodnika, ki bi stopil v krog mladih src in s sveto vneto vili vanje prepričanje, da je cena, da je vzor, ki je vreden življenja in nje-govih težav: postati in ostati vedno in po-vsod človek.

Kaj bo z nami v naši mlaki? Ako me preje ne zalije močvirja, ti morda še kda' poročam tudi o tem.

Pozdravljeni!

Tvoj Tone Zemljan

Narodno gledališče v Ljubljani.

REPERTOAR NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

Drama.

Torek 15. maja: Zaprt.
Sreda 16. maja: Ob pol 8. uri zvečer »Idiot«. Red A.
Četrtek 17. maja: Ob 8. uri zvečer »Othello«. Red D.
Petek 18. maja: Ob 8. uri zvečer »Kar-hočete«. Red E.
Sobota 19. maja: Ob 8. uri zvečer de-lavska predstava po znanih cenah »Ugrab-ljene Sabinke«. Izven.
Nedelja 20. maja: Ob 8. uri zvečer »Kar-hočete«. Izven.
Ponedeljek 21. maja: Ob 8. uri zvečer »Othello«. Izven.

Opera.

Torek 15. maja: Ob 8. uri zvečer »O-viljski brivci«. Red C.
Sreda 16. maja: Ob 8. uri zvečer »Ja-jaska predstava »Carmen«. Izven.
Četrtek 17. maja: Ob pol 8. uri zve-čer »Evgenij Onegin«. Red B.
Petek 18. maja: Zaprt.
Sobota 19. maja: Ob 8. uri zvečer. Slavnostna predstava na čast češkim go-stom. »Gorenjski slavček«. Izven.
Nedelja 20. maja: Ob 4. uri popoldne. Mladinska predstava za birmance. »Jaska in Metka«. Izven.
Ponedeljek 21. maja: Ob pol 8. uri zve-čer »Mladinske igre«. Izven.

„Stanković“ v Ljubljani.

Prijem srbskih pevcev na
človeških tleh.

Ljubljana, 12. maja.

Danes je doživela naša bela Ljubljana korporativni obisk naših južnih bratov, pevcev beogradske družine „Stankovića“.

Sprejem je bil tako odkrito prijateljski in priskeren, kot bi sprejemal brat brata, s katerim sta bila dolgo na razen in se sestaneja po dolgih mučnih in težkih časih zopet v priskeren bratski objem. Beograd, starejši brat, je prišel k mlajšemu bratu v poseto in topel bratski poljub je združil obe duši. Ljubljana se je odela praznično, na cestah in trgih, posebno pa pred kolodvorom, so se zbrale pester množice sprejemnikov. Ob dveh je odkorakala iz Zvezde sprejemna povorka z godbo na čelu in glavni kolodvor.

„Stankovića“ se je pripeljal iz Zagreba. Prvi slovenski pozdravi so mu zadoneli nasproti na kolodvoru v Brežicah, kjer jih je priskeren pozdravil g. Zdošek z različni zastopi. V Krškem jih je pozdravil g. Završnik. Mična pozdravna slika se je odigrala v Rajhburgu. Pred skupino mestnega zastopstva in meščanstva je izročilo „Stankovića“ ljubko dekletce z milim glasom pozdravno pismo. Boli, ko so se bližali, tem priskernejše jih je pozdravilo na vseh postajah zbrano slovensko ljudstvo.

Najlepši pa je bil sprejem gostov v Ljubljani. Železniška uprava je dala na razpolago vse prostore in izpraznila še tri tise za sprejemnike. Ob bučnem pozdravu je pripeljal vlak goste med trume bratov Slovencev. Izstopili so iz voz in takoj so se menjavali priskeren osebni pozdravi. Naše vrle dame pa so oklile brate in sestre s pestrin slovenskim cvetjem.

V imenu mesta Ljubljane je pozdravil goste župan dr. L. Perič. Po priskeren pozdravu se e zahvalil bratom in sestram za obisk. Prišli ste k nam in spoznali boste naše ljudstvo, spoznali naše kraje. Ta doba vašega poseta naj ostane nam in vam v trajnem in najlepšem spominu: „Dobrodošli v beli Ljubljani!“ In zaorli so mogočni pozdravi in slovensko cvetje je obsulo naše brate, s katerim jih je odločilo naše vno narodno ženstvo.

V imenu ljubljanskih kulturnih društev je pozdravil goste g. dr. V. Ravušar. V svojem nagovoru je poudarjal predvsem, da se ni bilo gostov v Ljubljani, ki bi jih tako željno pričakovali in tako res priskeren sprejeli. Vaš sloves je že prekorajil moje domovine in izpolnil ste nam željo, da vas sprejmemo in čujemo vašo milo slovansko pesem. Prvi pozdrav naj vella pevcom umetnikom, obenem pa gledamo v vas junaki srbski narod, ki nam je pomagal do edinstva, na katero smo ponosni. Hvala vam in vesela vam proži Slovenija bratsko roko v pozdrav. Beograd prihaja v Ljubljano, da si izmenjata brata misli in čustva. V imenu kulturnih društev vam ključemo: „Živeli!“

Pevodja „Stankovića“ g. Stan. Bičević se je ganjen zahvalil za sprejem. Poudarjal je, da prihajajo s pesmijo na ustnih. Dolgo smo že želeli, da obiščemo in vidimo kulturno središče Slovenije Ljubljano, ki nam je bila od nekdaj naš vzor. Prišli smo z našo pesmijo, obljubimo nas in privijte na bratska prsa. Živeli bratje! Mogočni in navdušeni pozdravi so zaorili daleč na okoli.

Nato se je razvila krasna povorka, ki je spremljala goste od kolodvora po Dunajski in Prešernovi ulici do Prešernovega spomenika. Sprejeto na čelu je korakala vojaška godba. Njej je sledilo 7 praporov ljubljanskih pevskih in drugih kulturnih društev. Nato so se razvrstile skupine raznih zastopov in železničarska godba. Tik pred gosti so stopale skupine dam v slovenskih narodnih nošah, med katerimi smo pa opazili tudi češke in hrvatske narodne noše. Z lavorjevimi vencami na čelu so korakali gostje, katere je celo pot navdušeno pozdravljala strljena množica ljubljanskega občinstva. Zadnji sprejemni pozdrav se je izmenjal pred Prešernovim spomenikom, odkoder so odpeljali goste v avtomobilih na njihova stanovanja.

Tekom tega tedna začnemo priobčevati povest

„Andrej Ternouč“ realijefna karikatura iz mladosti. Izvirno slovensko delo

polno romantične in satire na tisto vrsto slovenske zgodov. povesti, ki hoče vsa, kar je bilo, kazati lepo in junško. Da ni preobčut rodila samila svetnikov in herojev, kažemo že mi, njihovi pomoči, ki memo poleg dobrih novotvornih lepo kopo slabih lastnosti. To nam razkrije in prijeten začni pripovedi naša zgodba Andreja Ternouča.

Dnevne novosti.

— Svečani sprejem maršala Focha v Čekoslovaški. Dne 15. maja bodo ob priliki obiska maršala Focha defilirale vse čete praške garnizije pred francoskim maršalom. Zlasti svečano bo sprejela maršala Focha Bratislava kot najbolj izpostavljen območja točka proti Madžarski. Temu sprejemu bo prisostvoval tudi predsednik českoslovaške republike dr. Masaryk.

— Ugodnosti za dijake na železnici. Prometno ministrstvo je razglasilo, da imajo vsi dijaki ob priliki vpisa v šolo pravico na znižano vožnjo v času od 24. avgusta do 20. septembra. Poleg tega imajo študentski dijaki isto ugodnost ob priliki velikonočnih in božičnih praznikov in sicer 5 dni pred in 5 dni po praznikih, toda le, ako se izkažejo z ubožnim izpričevalom. Končno vsi dijaki ob koncu šolskega leta v času od 15. junija do 30. julija.

— Določitev mnogokratnika za davčilo no ob priskrbi na vrednosti nepremičnin v mestni občini ljubljanski. Komisija za določitev mnogokratnikov davčilo no ob priskrbi na vrednosti nepremičnin je določila za mesec marec 1923 mnogokratnik 5.54 za vrednosti in zneske izražene v dinarski veljavi.

— Dražba lovov. Pri okr. glav. v Ljubljani se bodo oddali v sobi št. 3 na javni dražbi v zakup za dobo 5 let t. j. od 1. julija 1923 do 30. junija 1928 nastopni lovi: dne 24. maja t. l. ob 9. uri lovi občin Studenec, Smarje, Lipje in Tomišelj; dne 25. maja ob 9. uri lovi občin Dol, Dolsko, Jezica in Log. Dražbeni pogoji so vsak dan na upogled ob uradnih urah na okr. glav. v Ljubljani.

— Morala iz „Jutrovo“ dežele. Iz Kočevja nam poročajo: Zadnje aprillovo nedeljo je priredila ljubljanska Glasbena Matica pod osebnim vodstvom gospoda Mateja Hubada v Kočevju krasno uspehi koncert. Pri pogostitvi, ki so jo pevci na čast priredile kočevske gospe, so po pozdravnem govoru gospoda Prunka prišli številni tukajšnji demokrati prositi dr. Sajovca, da naj spregovori v čast gostov par besedi. Glasbena Matica je priredila namreč svoj koncert pod okriljem kočevskega Glasbenega društva, čigar vodstvo se nahaja v rokah demokratov. Dr. Sajovec je bil branil, ko pa so mu predložili, da bi napravilo mučen vtis, ako ne bi nič odgovoril in da nimajo nikogar pripravljene na razpolago, se je udal in imenom kočevskih meščanov v priskeren besedah pozdravil Glasbeno Matico, zlasti pa njene predsednika gospoda Mateja Hubada, kar je privedlo do priprave šole priskeren in domačo. Sedaj pa v zahvalo glasilo istih demokratov, „Jutro“ z dne 11. maja dr. Sajovca radi tega govora napada in smeši, imenuje ga — razdiralca narodne kočevske fronte! Mislimo, da je tu vsaka beseda odveč — ljudje, ki so znašli takega postopanja, se kvalificirajo sami. — Več kočevskih Slovencev.

— Bivši postajnačelnik v Kočevju, g. Edvard Repovš, je radi težkih malverzacij v službi rednim disciplinarnim potom odpuščen iz državne službe.

— Dijaška stanovanja na Plitvicih. Prosvetno ministrstvo sporoča, da je zgradilo društvo „Plitviška jezera“ v Plitvicih dijaška stanovanja, kjer bodo dobili dijaki stanovanje in hrano za 35 Din dnevno, toda to samo, ako pridejo v Plitvice v skupinah po 8 oseb.

— Pes je popadel v restavraciji na glavnem kolodvoru v levo nogo 16letnega dijaka Rih. Dekle iz Siške. Lastnik psa se ni ugovarjal, dečka so klub lahki poškodbi morali oddati v bolnišnico.

— Z nožem in kolom je napadel v Jastrobah France Klemen posestnikovega sina Jožeta Hribarja iz Zg. Tuhinja, ki ima težko poškodbo na glavi in vbadlaj v hrbet. Prepeljali so težko ranjenega v ljubljansko bolnišnico.

— Nesreča pri delu. V tovarni za stole v Duplji je zgrabil strojnika Ivana Slabeta stroj za oblanje, pri čemer je dobil mož tako težko poškodbo na glavi in po levi roki, da so ga morali odpeljati v bolnišnico.

— Požar v Polčanah. V soboto okrog druge ure zjutraj je nastal na kolodvoru v Polčanah, najbrže s prenosom isker iz železniške lokomotive, požar, ki se je nato razširil in popolnoma upelnil železniško tovorno skladišče in poleg njega stojišče skladišče trdnice Zupanc. Rešilo delo gasilstva je bilo brezuspešno. Mariborsko gasilno društvo, ki je bilo naproseno za pomoč, se je okrog tretje ure zjutraj odpeljalo z avtomobilsko brzgalnico v Polčane, kjer se je z njegovo pomočjo po trupalnem delu posrečilo omejiti požar.

— Razne nesreče. Mičin Martin, ml. zarski pomočnik pri Francetu Izgorščku v Smartnem se je z cirkularno vžagal v levo roko. — Hribar Ludovik, delavec v papirnici v Vevčah, je bil pri delu tako nepreviden, da ga je stroj prijel za levo roko ter jo mu zlomil. — Pogačarja Ivana, 10letnega sina posestnika iz trgovca v Zg. Siskli je ugriznil pes. Dečka so poslali na mestni fizikat. — Zupan Franca, tovarniški delavec na Breznici pri Radovljici je užgal možnar, ki je bil že en mesec nabasan. Pri tem mu je na naboj odletel v obraz ter ga občutno poškodoval. — Tomazina Franca, 15letnega sina dinarice iz Vel. Gobe pri Polznicah, je neki domači fant iz iste vasi po ne previdnosti z revolverjem ustrelil v glavo. Pripeljali so ga v bolnišnico. Njegovo stanje je opasno. — Cvečar Anton, premogad v St. Janžu, si je pri delu zlomil levo nogo. — Burica Stanko, 9letni sin posestnika iz Dragomelj pri Kamniku je padel raz koleza ter si zlomil levo nogo. — Hribar Franc, premogar v Trbovljah, se je v gostilni prepiral s premogarjem Ivanom Zelenikom, kateri ga je z nožem sunil v oko. Zdravi se v ljubljanski bolnišnici.

— Porod petih otrok. Žena nekoga trgovca v Lopotarju pri Breklem je povila petoro dečev, dva dečka in tri deklice, ki pa so vsi že trčili dan umrli.

— Celjske novosti. Pogreb v celjski javni bolnišnici umrlega nadučitelja z. Ivana Kvasca se je na praznik polnodne izvršil v Smartnem pri Celju ob ogromni udeležbi občinstva ob blizu in daleč. Udeležili so se pogreba stanovski tovariši iz raznih krajev, šolska mladina ter mnogo raznega občinstva. Pevski zbor je zapel žalostne. Ob odgornem grobu se je od umrlega poslovil g. le. Prakošek iz Celja. Pokopnik je bil pri Smartninskem prebivalstvu in prebivalstvu drugih posejnih krajev zelo priljubljen. Najbolj bo lahka semilica. — Vreme. Po zadnji vročini danš smo v petek po naših krajevih imeli hladno. — V je maloma hladno.

vroče ozračje. Pa tudi kultura je dož pršel ob pravem času, ker je bila zemlja od zadnjih vetrovni dni že precej izsušena. — Sadno drevje po celjski okolici lepo kaže. Posebno črešnji bomo imeli dovolj, če ne pride še kaka uima. — Nedeljsko lekarniško službo ima danes lekarna pri „Marli Pomagaj“. — Dostop na peron celjskega kolodvora je občinstvu prost ob priliki prihoda pevskega društva Stankovića. Tudi pri odhodu društva je dostop prost. — Obrtnonadaljevalna šola v Celju je končala te dni svoje šolsko leto na prav slovesen način. Obrtno društvo je podelilo nagrade po 20 Din 16 najprirednejšim učencem. Predsednik Obrtnega društva g. Rebek je imel na vaje lep nagovor, v kojem je gojenca pozival na intenzivno izobrazbo. Razdelila so se nato spričevala. V splošnem se je na šoli v preteklem letu dosegel prav lep napredek. Na praznik se je vršil zlet valence z učiteljskim v Šostanj in Velonje, kateri je prav lepo potekel.

— Mariborske novosti. Beograjsko pevsko društvo „Stankovića“ dospe v Maribor v torek ob 12.20. Na kolodvoru bodo pozdravili goste namestnik velikega župana dr. Pfeifer, župan Grčar in predsednik „Glasbene Matice“ sodni svetnik Dev. Popoldne si bodo gosti ogledali mesto, zvečer po koncertu pa bo sestanek v Grajski kleti, kjer bodo pogosteni. „Stankovići“ odpotuje iz Maribora v sredo ob 2. popoldne. — V minulem tednu je umrlo v Mariboru 10 oseb, od teh sedem moškega in tri ženskega spola. — Lekarniško nočno službo ima tekoči teden lekarna „Wolfe“ v Gosposki ulici. — Za slovenjebistiške cerkev določenih pet zvonov, ki jih je ušla tukajšnja Bihlova lvarna, so v soboto slovensko blagoslovili in odpeljali iz Maribora v Slovensko Bistrico. — Ker se v zadnjem času skoro dan za dnem pojavljajo nočni nemiri, so prešli stražniki nalog, da proti nočnim razgrajčjem postopajo z vso strogostjo in aretirajo vsakogar, ki bi kalil nočni mir. — Glede na to, da najbrže še ta mesec vojaška oblast izvede popis vse vprežne živine in vozil v Mariboru, se opozarjajo vsi posestniki, da prijavijo živino kakor tudi vojaška mestnemu vojaškemu uradu do 16. t. m. Prekršitve se bodo kaznovale po veljavni predpisi. — Na Koroski cesti št. 3 stanujoči 45letni delavec Alojzij Kranjc je v petek zvečer nameraval v svoji drvarnici cepiti drva. Pri tem pa se je zrušila nanj skladišna naloženih drv in ga zasula. Kranjc je dobil težke notranje poškodbe, katerim je kljub zdravniški pomoči v bolnišnici podlegel. — V noči od petka na soboto so zasebnega uradnika K. L. obiskali neznan nočni posetniki. S ponarejenimi ključi so vdrl v njegovo stanovanje, prebrskali vse stvari in na to zopet odšli, na da bi bili kaj odnesli. Celo vrata so zopet zaklenili. Prav tako se je zgodilo v Keizerjevi ulici stanujoči K. M., ki je tudi imela nočni obisk neznanih ogleduhov. Tudi ti so odšli in miso napravili nobene škode. — V „Tabornu“ je sprožil profesor dr. Anton Dolar misel, da se osnuje društvo slovenskih stenografov, čigar centrala naj bi bila v Ljubljani.

Iz raznih krajev naše kraljevine.

— Otroško kopališče v Sarajevu. Sarajevska mestna uprava preurejuje staro mestno vojašnico v otroško kopališče. Napravljeno bodo mali bazeni, pršne kopeli in praktične priprave za kopanje. Delo napreduje zelo hitro ter bo kopališče kmalu izročeno svojemu namenu.

— Veleizdajniški proces v Subotici. O procesu proti Gejži Balla in dr. v Subotici radi veleizdaje in šplonaže po §§ 87 in 88 arb. kaz. zak. se javljajo sledeče podrobnosti: Balla je dokazano, da je bil v zvezi z Jánosom Hejjasom in tajnikom združenja probujalnih se Madžarov v Budimpešti in da je sprejemal denar v svrhu izpolnitve svoje naloge v naši državi. On je s Hejjasom sodeloval tudi 16. marca 1912. leta v atentatu proti demokratičnemu klubu v Budimpešti. Balla in dr. se nahajajo v zaporu okrožnega sodišča v Subotici.

— Gradba novih vojašnic v Osijeku. Komendant osijske divize general Mitrović namerava zgraditi nove moderne vojašnice na prostoru med sedanjo topniško in spersko vojašnico. Zadevni predlogi so že predloženi vojnomu ministrstvu.

— Pomanjkanje filin cigarete se občuti zadnji čas v zelo občutni meri v Zagrebu. Zadnji čas pa tudi v Sarajevu. Kakor izgleda, prodajajo trafikantje fine cigarete raznim preprodajalcem in verzičnikom, ker se take cigarete lahko dobi zlasti v kavarnah, toda za 80 do 100% dražje.

— Pegasti legar v južni Srbiji. V nekaterih krajih v okolici Skoplja se je pojavil pegasti legar. Odrejene so vse potrebne mere, da se prepreči razširjenje te nevarne epidemije.

— „Zaklata“ hiša v Sarajevu. V samotni sarajevski ulici stoji čedna hišica, kjer je nedavno umrla nekaka ženska. Takoj za njo je umrl tudi njen otrok. V hišo se je naselil ded, ki ga je doletela ista usoda. Za njim so umrli še trije otroci in ljudje so začeli pripovedovati, da je omenjena hiša zaklata. Ničve noče več tja na stanovanje.

— Umor zapeljivega brata. V vasi Ogurinci je zapazil občinski predstojnik, da ima njegov brat nekam preveč intimno razmerje z njegovo ženo. Že večkrat ga je našel pri njej in je v svoji ljubosumnosti sklenil, da se maščuje. Nekoga dne ga je povabil k sebi v goste ter ga pri tem ustrelil s lovsko puško.

— Kako je prišla Anica od otroka. Nekaj Anica Jovanović je prišla v Beograd, da si poišče službo. V neki gostilni se je seznanila z neko žensko, ki je imela pri sebi pol drugo leto starega moškega otroka. Drugi dan jo je ta ženska naprosila, da bi pazila na otroka, medtem ko bo šla ona po nekaterih opravkih. V skrbih je čakala Anica na otroka, prišla pa je in ni je morala oddati otroka materinskemu združenju.

— Razbojnik ubil dva otročka. Nedavno sta napadla blizu Čacke znana razbojnika Mihovčević in Bašević dva nič hudega sluteča otročka in ju ustrelila.

— Sin umori očeta. V vasi Popovcu se je apr. 20letni Veljopović s svojimi očcem in ga v jezi zabodel. Nesrečni oče je ostal na mestu mrtve.

— Čevlje kupaše od domači tovarni tvrdke Peter Kozina & Co., z znanko Perko, ker so isti priznani najboljši in najcenejši. Glavna zaloga na drobno in debelo v Ljubljani, Brez 30 in Aleksandrova cesta 1.

Sokolski vestnik.

— Sokolsko društvo v Ljubljani (Narodni dom) naznanja svojem članstvu, da je pričel duševni sluga s pobiranjem članarine za prvo polletje 1923. To objavljamo, da pripravijo članstvo svoj prispevek, ki znaša mesečno 3 Din (savezni in župni prispevek je všteti). Prosimo članstvo, naj naroči v slučaju odsotnosti svojem (gospodinjti), da poravnajo zanje članarino, ker prihranijo s tem nabiralcu dvakratno pot. Oni, ki članarino ne bodo poravnali, se v smislu pravilnika o sprejemanju in črtanju izbrisajo iz seznamov članstva. — Pri tej priliki opozarjamo ponovno, da mora poseštati vsak član(ica) do izpolnitve 26. leta tečajev. Kdor ne sme ali ne more tečajev diti radi tehničnih vzrokov (bolezen, zaposlenost itd.), se mora osebno opravičiti pri načelniku, načelnici, po potrebi z dokazili.

Iz društvenega življenja.

— I. redni občni zbor „Zveze godbenikov za Slovenijo“ v Ljubljani se vrši danes dne 13. maja ob 9. uri popoldne v salonu hotela Lloyd, Sv. Petra cesta, s sledečim dnevnim redom: a) Nagovor predsednika. b) Poročilo tajnika in poročilo blagajnika. c) Odobrenje pravil za smrtini in podporni fond. d) Odobrenje pravil za koncertni fond. e) Služalniki. f) Volitve v novi odbor. Ako ni ob določenih uri navzoča zadostna večina članov, se vrši na podlagi § 21 pravilnika Zveze eno uro pozneje nov občni zbor z istim dnevnim redom, kateri sklepa neglede na število prisotnih članov. — Odbor.

— Akad. soc. ped. krožek priredi v pondeljek dne 14. t. m. ob 8. uri zvečer na kr. moškem učiteljski sestanek s sledečim sporedom: 1. Vest (referira tov. Jug). 2. Porazgovor. Člani krožka kakor vsi drugi, ki se zanimajo za temo, iskreno vabljeni. — Odbor.

— Zahvala izvršni odbor združenja vojni invalidov v Ljubljani se zahvaljuje tem potom najtopleje naklonjenosti „Upravi Narodnega gledališča“ v Ljubljani, ki je na njegovo prošnjo priredilo predstavo „Čarostelec“ v svrhu proslave svojega praznika na dan 6. maja. Istotako se najtopleje zahvaljuje g. pisatelju dr. Ivanu Lahnu za njegov gniljiv govor ter cenjenemu občinstvu za obisk.

Sport in turistika.

DANAŠNJE NOGOMETNE TEKME V LJUBLJANI.

Prvorje: Hermes. Prvenstvena tekma med navedenima prvorazrednima rivaloma se vrši ob 17. uri na igrišču S. K. Primorja na Dunajski cesti. Iščje je popolnoma negotov, posebno pa računajo na delstvo, da Primorje nastopi z več rezervami. Ali klub temu se obeta oster in napet boj za obstoj v I. razredu. Ob 14.30 prvenstvena tekma obih rezerv.

L. A. S. K. — Slavija. Prvenstvena tekma se vrši ob 15. uri na igrišču S. K. Hribe. Beograjski sportni klub igra za Binkošne praznike v Ljubljani ter nastopi proti Hribe.

Izpred sodišča

APERA CARINIKOV ARKO-POVALEJ NA RAKEKU.

Ljubljana, 12. maja.

Dne 12. januarja sta se spila zaradi psa v Domiceljevi gostilni na Rekeku carinika Jože Povalje in pa Slavko Arko. — V tem prepiru je potegnil Povalje samokres in ustrelil proti Arku. Zadel ga je v prsa, kroglica mu je obitčila v hrbtenici, kjer jo ima še sedaj. Cela zadeva je dvignila precej prahu in širilo se kot običajno pri takih prilikah razne govorice, ki pa so se izkazale kot neutemeljene. Pri današnji obravnavi je povedal Povalje jasno in odkrito, da se je razgreel zato, ker je nahuškal Arko nani svojega psa Dobermana, katerega je on odrihl od sebe. V varstvo ponovnega napada se je umaknil in potegnil samokres. Zagrozil je tovarišu, da ga ustrel v srce, nameril v razburjenosti nani in res je padel usodni strel, dast Povalje tega ni nameraval. G. Arko je podpril njegov zagovor in tudi pristavil, da je izmed vseh imel Povalje še najrajši in da ni bilo med njima nikdar prepira. Zagovor so potrdile tudi vse ostale priče, nazar je bil obsojen Povalje samo radi neprevidega ravnanja z orožjem na 14 dni zapore. V kazens se mu šteje preiskovalni zapor. Arko, ki je popolnoma okrevan, ni zahteval nobene odškodnine.

DRAGO VASOVANJE.

V noči 22. maja sta rogovila okrog Stoparjeve hiše na Lokl vasovalca čedne domače hčerke redov Ivan Jagodic in delavec Ivan Lap. In vjezli se je oče ter pograbil polno nočno posodo ter jo vrgel na glasna vasovalca. To pa jih je tako ujezilo, da je šel Lap po samokres, Jagodic pa se je oborožil s kolom in sta vdrila v Stoparjevo hišo. Skakala sta po veži in pretla, napravila pa nista nič. Obsojena sta bila radi hudodelstva javne nasilnosti vsak na 6 mesece težke ječe. — Sopraga Stoparjeva pa je sedela z njima na obtožni klopi, kot obtoženka, ker je pri preiskavi v Kamniku hotela celo zadevo omiliti, vendar se je poslužila zato laži, s čemer pa je sveda stvar šele poslabšala. Ker pa se ni moglo ugotoviti, da je premišljeno lagala, je bila Stoparjeva oproščena.

— Kako je prišla Anica od otroka. Nekaj Anica Jovanović je prišla v Beograd, da si poišče službo. V neki gostilni se je seznanila z neko žensko, ki je imela pri sebi pol drugo leto starega moškega otroka. Drugi dan jo je ta ženska naprosila, da bi pazila na otroka, medtem ko bo šla ona po nekaterih opravkih. V skrbih je čakala Anica na otroka, prišla pa je in ni je morala oddati otroka materinskemu združenju.

— Razbojnik ubil dva otročka. Nedavno sta napadla blizu Čacke znana razbojnika Mihovčević in Bašević dva nič hudega sluteča otročka in ju ustrelila.

— Sin umori očeta. V vasi Popovcu se je apr. 20letni Veljopović s svojimi očcem in ga v jezi zabodel. Nesrečni oče je ostal na mestu mrtve.

— Čevlje kupaše od domači tovarni tvrdke Peter Kozina & Co., z znanko Perko, ker so isti priznani najboljši in najcenejši. Glavna zaloga na drobno in debelo v Ljubljani, Brez 30 in Aleksandrova cesta 1.

Stavka v Zagorju.

Na poročilo o stavki v Zagorju, ki je bilo objavljeno v „Jutranjih Novostih“ in „Slovenca“ z dne 12. maja 1923, blagovollite objaviti sledeči poravek:

1. Ni res, da zastopnik rudarske glavarstva dne 8. maja, kakor se iz omenjenega poročila utegne sklepati, ni hotel oditi v jame, da pregleda rove.
2. Ni res, da je zastopnik rudarske glavarstva po pregledu jame v Kisovškem revirju dne 9. maja priznal popolno upravičenost prednesenih pritožb glede napravljenih napak v jami.
3. Ni res, da bi se zastopnik rudarske glavarstva izjavil, da presojanje izkoriščanja rudnikov raz racionalno stališče ne spada v njegovo kompetenco.
4. Ni res, da je ravnatelj Skubec izjavil, da družba radi ustanovitve emulijonskega fonda lahko zahteva od delavcev, da izpostavljajo svoje življenje, ako so zavarovani.

Res je sledeče:
1. 8. maja popoldne se je sicer sestala v Zagorju komisija iz predstojnika okrožnega rudarskega urada, zastopnikov Trboveljske družbe in zaupnikov rudarjev, vendar so se slednji izjavili, da se sami ne morejo pogajati, češ, da jim delavstvo ne zaupa in da se vsled tega naj razgovori vrše na željo delavstva s celokupnim, pred pisarno iz Kisovškega revirja zbranim delavstvom. Da se zbrano delavstvo še nadalje po nepotrebnem ne razburja, sem se podal med delavstvo, mu razjasnil rezultate preiskave radi pritožb glede zmanjšanja zaslužkov in izjavil, da sem radi očičkov glede storjenih napak v jami pripravljen se podati še isti dan ali pa tekom tedna z zastopniki družbe ter zaupniki delavstva v jame. Povabil sem množico, da naj v to svrhu izvolijo iz svoje sredine zaupnike. Do teh volitev ni prišlo, ker so nekateri vpili, da hočejo iti vsi v jame, drugi pa zopet, da ne gredo preje v jame, dokler se ing. Lapornika ne odstavi. Vsled tega, ne pa iz drugih razlogov, ni prišlo do pregleda jame že 8. maja 1923.

2. Že 8. maja predlagani pregled jame se je nato, ko so delavci sami sprevideali, da so pogajanja možna edino potom zaupnikov in so se pogajanja s temi 9. maja nadaljevala, vršili takoj, ko so bili izvoljeni zaupniki delavstva, ki naj bodo člani pregledne komisije. Komisija se je pod mojim vodstvom podala v jami na vse one kraje, kjer se je po mnenju delavstva nepravilno delalo. Na podlagi izvida sem podal mnenje, da se v jami ni ugotovilo takih napak, ki bi upravičevale popolno nezupanje delavstva v osebo ing. Lapornika, še manj pa takih nerednosti, ki bi povzročevale nevarnost za življenje delavcev. Priporočil sem, da iz varnostnih ozirih njma rudarska oblast nikačnega povoda, da bi v smislu § 224 ob. rud. zak. s prislilnimi ukrepi podpirala težnje delavstva glede odstranitve ing. Lapornika.

3. Poudarjal sem, da more rudarska oblast prisilne ukrepe v onem obsegu, kot to zahteva delavstvo, odrediti le v slučaju napak v varnostnem oziru, da pa tudi razstališče racionalnega izkoriščanja ne more biti govora, da je z zadostnimi dokazi podprta kategorična zahteva delavstva glede spremembe v osebni obratovitosti. Trboveljska družba ima pač pri obstoječih razmerah samaj največji interes, da se njenih jam ne uničije.

4. Ravnatelj Skubec je sicer na opazko enega od zastopnikov, da družba ničesar se ni storila za oskrbo pobabljenih in delavskih delavcev pripomnil, da je družba povodom 50letnice ustanovitve v to svrhu fond v znesku 1 milijona dinarjev, ni pa te izjave podal v onem zvezi, kot se mu to očita v poročilu. Tudi ni ravnatelj Skubec ničesar omenil o tem, da sme Trboveljska družba od rudarjev zahtevati, da rudarji izpostavljajo svoje življenje, ako so zavarovani.

V informacijo javnosti še omenim, da je stavka izbruhnila, ne da bi delavci, predno so se odločili za ta korak, vložili kakšne pritožbe na rudarsko oblast in bi ta bila v stanju v zadevi med delavstvom in obratovodstvom nastalih diferenc posredovati.

Končno bi Zvezi rudarskih delavcev priporočal, ako ji je na srcu res skrb za usodo rudarjev, da stori bolje, ako takin poročil ne pošilja v javnost, ker s tem le zavlačuje rešitev zadev, ki zahtevajo od obeh strani mnoge preudarnosti in obaznosti.

V Ljubljani, dne 12. maja 1923.

Okrožni rudarski urad Ljubljana.

Ing. Igo Pehani, rudarski svetnik.

Borzna poročila.

Curtis, 12. maja, Berlin 0.0122, New York 556.75, London 25.71, Pariz 36.75, Milan 27.10, Praga 16.54, Budimpešta 0.105, Beograd 5.80, Sofija 4.45, Varšava 0.0125, Dunaj 0.0078, avstrijske krone 0.007825.

Berlin, 12. maja, Dunaj 59.89, Budimpešta 7.88, Milan 20.80.78, Praga 1281.78, Pariz 2832.92, London 196.008.75, New York 42.997.25, Curtis 7690.72, Beograd 444.88.

Uvozna - izvozna tvrtka u Beogradu

koja se bavi tehničkim artiklami traži

ozbiljnog činovnika

koji je apsolutno perfektan u njemačkoj i hrvatsko-ugarskoj korespondenciji i koji je u stanju, da vodi sve kancelarijske poslove. - Znanje stenografije je bezuvjetno potrebno. Ponude molim na obadva jezika sa tačnim naznačenjem dosadašnje službe kao i prepisima svjedodžba i slika. - U ponudi naznačiti na koliku se nagradu reflektira i kada se mjesto može nastupiti. Ponude pod šifrom „Beograd V.-55.“ treba slati na Interklam, d. d. Zagreb, Palmotićeva ul. br. 18.

Posestniki novih stavb

se vladno opozarjajo na našo veliko izbiro nižje navedenih predmetov, kateri pridejo pri urejevanju novih stanovanj v poštev in sicer:

Velika izbira preprog vseh vrst iz volne, jute, kokosovega vlakna in linoleja in umetniško izdelanih zastorov na kose in metre. Mokeči in gobelini za prevleko otoman in divanov. Platno za rolete in verande. Različno posteljno perilo, kakor rjuhe brez šiva, gradl za žimnice in blazine, pernice, flanelaste in volnene odeje, šivane odeje iz klota, kretona, volne in svile.

Cene primerne! Postrežba solidna!

A. & E. Skaberné, Ljubljana, Mestni trg 10.

Jelove ili smrekove oblice

debljine 12-20 cm potpuno suhe, bez kore u duljinama 45-90-135 cm itd. kupuje na vagone

„Gradivo“, trg. društvo, Zagreb.

Dogovičeva ulica 3. — Telefon št. 5-55.

GRADBENO PODJETJE
ING. DUKIČ IN DRUG
LJUBLJANA, Bohoričeva ul. 20.

Dne 20. maja t. l. bode otvoreno po popolnoma modernem prenovljenju termalno kopališče Toplice pri Novem Mestu.

Vulkanično juvenilni vreli 37°—38° naravne toplote.

Kopeli neposredno nad vreli.

Najbolj radioaktivne kopeli z najvišjo radioemanacijo.

Tisoče let znani visoko zdravilni vreli.

Indikacije: revmatizmus, protogonia, neuralgija (ischias), ženske bolezni (exsudati), težave pri klimakterium, oslabelost itd.

Glavno poslojje preurejeno v sanatorijum s celoletnim obratom.

Moderni konfort: Cenitalna kurjava s toplo vodo, v vsaki sobi topla in mrzla voda, električna luč itd. Nova velika garaža. Izborna popolna oskrba. Pošta in telefon v mestu. Cene zmerne.

Postaja Straža-Toplice na progi Ljubljana-Karlovac.

Pojasnila daje ravnateljstvo kopališča.

Jadranska banka - Beograd

Delniška glavica: Din 60,000.000. Rezerva: Din 30,000.000.

Podružnice:

Bled	Jesenice	Metković
Cavtat	Korčula	Prevalje
Celje	Kotor	Sarajevo
Dubrovnik	Kranj	Split
Ercegovci	Ljubljana	Sibenik
Jelsa	Maribor	Zagreb

AMERIKANSKI ODDELEK.

Naslov za brzojave: JADRANSKA.

Afilirani zavodi:

JADRANSKA BANKA: Trst, Opatija, Wien, Zadar.
FRANK SAKSER STATE BANK, Cortlandt Street 82, New-York City.

BANCO YUGOSLAVO DE CHILE: Valparaiso, Antofagasta, Punta Arenas, Puerto Natales, Porvenir.

GUMENE PETE IN GUMENE POTPLATE
ceneje in trajnije so kakor usnane!
Najbolje varstvo proti vlazi i raztrganosti!

Poslušajte

Naznanja se Vam, da kupite **sukno, volno, cejfr, platno, hlače, vino, modrovino** ter sploh **vso manufakturno robo** in perilo radi velikanskega in direktnega importa najceneje v veletrgovini

R. Stermecki, Celje.
Ilustrovani cenik zastoj.

MALI OGLASI:

Cena oglasom do 20 besed Din 5.—; vsaka nadaljna beseda 25 para, z davčino vred.

Sobo

opremljeno s dvema posteljama ali prazno, po možnosti s posrednim vhodom in souporabo kopalnice, ličim za takoj ali s 1. junijem. Dr. Katičič, sanitarni inšpektor, zdravstveni odsek.

Službo

dušnega služe v banki ali kaj primernega ličim. Zmožen sem slovenskega, srbo - hrvaškega, nemškega, italijanskega in nekatere rumunškega jezika. Službo lahko nastopim takoj. Naslov v upravi lista.

Rudarje

opremljeno premogokop Kijuča-terci pri Ormožu.

Uspeh

se liči samo v količini ponudb kateri dobijo na troj inserat, ampak v vrsti listih kateri prihajajo samo ako inserat med „Male oglase“ „Jutranjih Novosti“.

Amerikaner

v starosti do 38 l. s zadostno izobrazbo, dobi službo. Kje, pov. uprava lista.

Lokal

za trgovino po možnosti v središču mesta. Ponudbe s navedbo cene pod „Lokal“ na upravo lista.

Likalnica

prodaja za ceno Din 400.— Ponudbe na upravo lista pod šifro „Dobro ohranjena“.

Kot pomožni delavec

ali sluga v kakšni trgovini ali drugem podjetju, liče službe 19 l. mladenič. Cenjene ponudbe na upravo lista „pod marljiv.“

Blazine, žima

morska trava. Peter Kobal Kranj, Glavni trg tvornica vseh vrst blazin in žime in morske trave, modroce na peresih. Specijalna tvrdka za izdelovanje klubgarntur. — Najnižje cene! — Najsolidnejši izdelki! — Zadrževanje oferte in cenike!

Brusne kamne

za kose, prave italijanske, nepresegljive v dobroti, modro galico, rafilsko liče, morsko travo za modroce v vsaki množini priporočila Sever & Komp., Ljubljana, Wolfova ul. 12.

Kuhinjska omara

(kredence) v dobrem stanju se po ugodni ceni prodaja. Nasl.: Požar Fr. Krekov trg 7. (pridržite poleg Mestnega doma).

Vrtinar

dobro verziran v vseh panogah, liče za takojšen nastop primerne mesta. Gre tudi na deželo. Cenjene ponudbe pod Vrtinar na upravo lista.

Modra galica

angleške proveniencije, 98-99%, brezkonkurenčne kakovosti in po zmernih cenah ima v zalogi zastopnik družbe Val Jurman, Celje, Breg 25, Slovenija.

Fotografski aparat

dobro ohranjen, kupim. Cenj. ponudbe s tačno navedbo aparata ter 2 ali 3 slikami pod „Fotograf“ na upravo lista.

Mesečno sobo

nemeblovano, s posebnim vodom in električno razsvetljavo v središču mesta ličim. Cenj. ponudbe pod „Din 200“ na upravo tega lista.

Mali umetni mlin

na dobri vodi se liče v najem s nekoliko zemlje ali pa s kako malo hišo, pripravno za trgovino na prometnem kraju na Štajerskem. Ivan Ivanuša na Lešnici 6 p. Ormož.

Več spalnih oprav

se prodaja po nizki ceni. Henrik Bitenc, Vičmarje 77.

Gostilna pri Težaku

nasl. I. Vidmar, Sv. Jakoba trg, se priporoča. Dobra kuhinja in razna dobra vina. Sprejme se abonente na hrano. Vsak petek izborne ribe!

Damsko kolo

dobro ohranjeno se prodaja za ceno Din 1000. Ponudbe na upravo lista pod šifro „Din 1000“.

Velika hiša

enonadstropna s vrtom v središču trga s staro vpeljano trgovino in inventarjem, se prodaja. Trgovina in stanovanje se odstopi takoj. Cena ugodna. Naslov v upravi lista.

Prva hrvatska tvornica

turpija

A. FABER I SIN
ZAGREB, Tkaličeva ul. 74.
Telefon 91-53.

Proizvaja: nove turpije prve vrste. Obavlja popravak istrošenih turpija. — Na skladištu sve vrste turpija iz najboljšeg ljevanog čelika.

Pohištvo.

Spalne in jedilne sobe, kuhinjske oprave, stalno v zalogi. — Ogleda se lahko vsaki dan. — Za blago jamčimo. — Prevzemamo vsa mizarstva dela.

Erman & Arhar,
mizarstvo

Št. Vid nad Ljubljano.

Velika zaloga klobukov in slamnikov se dobi pri

Franc Cerar
družba s o. z.

tovarna v Stobu, pošta Domžale.

Prevzamejo se tudi stari klobuki in slamniki v popravilo pri Kovačević i Tršan v Ljubljani, Prešernova ul. 5.

Sprejemanje v sredo.

Zaloga v Celju, Gosposka ulica št. 4.

L. Mikuš

Ljubljana,

Mestni trg 15

Izdelovatelj

dežnikov

Na drobno! Na debelo

Zaloga

sprehajalnih

palic.

Popravila tačno in solidno.

Šentjanški premog

vseh vrst in vsake množine nudi po zmernih cenah za promptno dobavo

Šentjanški premogovnik **AND. JARIL, KAMELO, Dolensko.**

Prodajni urad v Ljubljani, Krekov trg 10.

OBJAVA.

Vsi zavarovalci, ki posedujejo police življenjskih zavarovalnih družb: **Allianz, Atlas, I. allgemeiner Beamtenverein, Gisela-Verein, Janus, Universale, Wiener städtische Versicherungsanstalt** (vse na Dunaju), in **Erste Militärdienst-Versicherungsanstalt** v Budimpešti

se najljubneje pozivajo, da predložijo v najkrajšem času svoje zavarovalne police v svrhu oznake na istih, da se jim bodo zavarovane glavice svoječasno v celoti izplačale v jugoslovanskih kronah.

Stranke iz Ljubljane in okolice naj se zgledajo osebno in prinesejo seboj zavarovalno listino in potrdila o vplačanih premijah za čas od 1. aprila 1919 naprej. Stranke iz oddaljenih krajev, katere se ne bodo zgledale do konca meseca julija 1923, se pa bodo pozvale pismenim putem oziroma jih bodo obiskali naši potovalni organi na njih domu.

Istotako se naj zgledajo stranke, čijih zavarovalne police so vsled smrtnih slučajev ali poteka zavarovalne dobe v času od 1. novembra 1918 do današnjega dne v izplačilo zapadle, a od gori imenovanih družb še niso bile likvidirane, v svrhu likvidacije in izplačila zavarovanih vsot.

V interesu prizadetih strank je, da se zgledajo v najkrajšem času pri podpisnem ravnateljstvu. — Uradne ure od 8. do 13. in od 15. do 17.

Zavarovalna družba na življenje „FENIKS“
Ravnateljstvo za Slovenijo in Dalmacijo:

v LJUBLJANI, Cankarjevo nabrežje št. 1.

TRGOVSKA BANKA D. D., LJUBLJANA

PODRUZNICE:

Maribor
Novo mesto
Rakek
Slovenjgradec
Slovenska Bistrica

Šelenburgova ulica št. 1

(PREJ SLOVENSKA ESKOMPTNA BANKA)

KAPITAL in REZERVA Din 17,500.000.—

Izvršuje vse bančne posle najtoč-

neje in najkulantneje.

Brzjavlj: Trgovska

Telefoni: 139, 146, 458

EKSPOZITURE:

Konjice
Meža-Dravograd
Ljubljana (me-
njalnica v Kolo-
dvorski ulici)

Solun in solunska luka.

Na Balkanskem polotoku ni pristanišča razen Carigrada, ki bi imelo tako ugoden geografski položaj kot Solun. Bil je najvažnejše železniško središče po kolne evropske Turčije in železniško zvezo z Bitoljem, Skopljem in Carigradom; med vojno se je Solun zvežal z železnico še z Atenami. Promet, ki se je pred balkanskimi vojnami vršil v solunskem pristanišču je obsegal circa eno petino prometa v tržaškem pristanišču. Leta 1913 je imel Trst 5.480.000 ton prometa, vrednost uvoza je znašala 886.800.000 K, izvoza 813.600.000 K. Solun pa je imel l. 1. 1910 1.092.000 K, prometa, a vrednost uvoza oziroma izvoza je bila daleč pod razmerjem 1:5, uvoz ka 75.000.000 K, izvoz ka 55.000.000 K. Kar se vrednosti uvoza in izvoza tiče, je tu približno isto kot predvojno razmerje Trst:Split.

Ce pa pogledamo v l. 1900, vidimo, da se je do l. 1910 promet v solunski luki dvignil za 61 odstotkov. V teh letih se je pristanišče izboljšalo, vendar pristaniške naprave Soluna za promet ne zadostujejo. Pristanišče samo je v bodočnosti v nevarnosti. Solunski zaliv se razteza med polotokom Kalkidiki in Olimpom. Na zapadu polotoka Kalkidike sega proti delu Vardarja predgorje Kara Burun, med njim in Vardarjevo delto so 8 km široka morskata vrata. Vardar pa nosi s seboj velike množine sedimentov in prodra letno po 50 m s svojo delto naprej v morje (podatki o Solunu so iz Mittheilungen der geographischen Gesellschaft in Wien 1921.) s ciljem Kara Burun. Ako se hoče Solun razvijati, je prva naloga Grške onemogočiti nadaljnjo zasipanje morja po Vardarju in tako odvrti od Soluna usodo Mleta in Efeza.

Celotni promet Soluna se je v letih 1900 — 1910 dvignil za 61 odstotkov, parniški promet pa 371 odstotkov. Ravno ta dvig parniškega prometa in udeležba držav pri tem prometu nam jasno kaže, da je prihajal Solun vedno bolj do svoje veljave kot skladišče in preložišče blaga na poti Srednjega Evropa — Suez. Za gospodarski prestiž v Solunu so se bile Vel. Britanija, Nemčija in AO, prometno je bila močna tudi Grška. Naslednja tabela kaže napredovanje prometa posameznih držav, ki so prišle pri Solunu najbolj v poštev:

Država	Parniški promet v t		gibanje v %
	1.1900.	1.1910.	
Avstro-Ogrska	115 000	203.000	+76
Vel. Britanija	71.000	146.000	+105
Italija	92.000	138 000	+50
Francija	110 000	119.000	+8
Grška	43 000	115.000	+167
Nemčija	23.000	106 000	+356
Turčija	55.000	51.000	-9

To so najvažnejše države, ki pridejo v poštev pri celokupnem parniškem prometu, ki se je v istem desetletju dvignil za 71 odstotkov. Vidimo, da se je Avstro-Ogrska se držala v sorazmerju z napredkom prometa, silno je naraščal nemški, velikobritanski in grški promet, relativno je padel francoski in italijanski, absolutno turški. Najhujše hiti Nemčija, za njo Velika Britanija, podobna slika kot jo vidimo pred vojno na skoro vsaki trgovski važni točki sveta. V Avstro-Ogrski se je pred vojno mnogo pisalo o progi Dunaj — Budapešt —

Sarajevo — Solun, proga Mitrovica — Vardište bi se izgradila, da ni Italija zagrozila v tem slučaju s progo Valona — Solun, s katero bi Italija in Peninsular-Express dobil potem trajekta nadaljevanje do Soluna. S takimi železnicami bi se Solun habilitiral za osebni promet z Levantom, za razvoj katerega ima Solun slajno pozicijo, saj rabi od tu brzoparnik v Smirno komaj 13 ur, v Aleksandrijo pa 36 ur. Prometna politika Grške stremi danes za tem, da izpelje ta osebni promet iz Soluna na Pirej.

Iz omenjenega vidimo, da se je pred vojno Solunu obetala velika bodočnost in da je postajal skladišče za blago predvsem Nemčije in Avstro-Ogrske. Pa s svetovno vojno se je stavba centralnih velešil zrušila, slabe prometne razmere Balkana ter politične negotovosti Orijenta so prisilile Avstrijo n Čehoslovaško z jedrom avstro-ogrsko industrije na Trst — Hamburg, Nemčija pa se je zvišla pod reparacijami in gospodarskimi ukrepi versajske mirovne pogodbe, v Levantu se uveljavljajo zapadne sile in Italija s kavo, kolonijalnim sladkorjem, rižem, suhim slivami, suhim grozdom, medom, opijem, kokoni, voskom, kostanjem, smokvami pride v poštev samo še za zaledje, ki te produkte eksportira in importira. Kot zaledje pa Bolgarija nima s Solunom dobre železniške zveze ter dobi baje v Dedeagacu prsto luko. Kot država z izhodom na dva morja nato za Solun ne pride v poštev. Za zaledje ostanemo mi Jugoslavija.

Priroda je Jugoslavijo razdelila po svoji gravitaciji k morju na tri oddelke. Vardarsko-moravski jarek gravitira k Solunu, Bosansko neretvanski k Splitu, oziroma k Gružu, Savska prometna črta z Beogradom kot mejo gravitacije, na sever Adrije. To so tri naše naravne ceste k morju. In če tudi izpeljejo z jadransko železnico promet iz območja Morave na Adrijo, ostane še vprašanje ali se bo dal tudi promet južno od Skoplja dirigirati na Adrijo. Analogni odgovor imamo v prometu Porenjske province in Westfalije, ki se vrši preko Antwerpna in Rotterdamu in ne Emdeha ali Hamburga. Za danes pa manjka za razvoj Soluna gospodarsko močno zaledje, manjkajo dobra in vsestranska prometna sredstva, pristaniške naprave so nezadostne predvsem pa manjkajo gospodarske in politične enote zaledja.

Priroda sama je pokazala Vardarju in njegovim dotokom pot na jug k Egejskemu ali Belemu morju, priroda je nam pokazala tudi drugi prometni izhod na morje, ki še ni politično naš: sever Adrije. To sta naravno prva objekta naše zunanje politike. —a—

* Starost zvonov. Zvonovi izvirajo že iz starodavnih časov. Starejši so kot harfa kralja Davida. Zgodovina poroča o zlatih zvonovih. Plutarh pravi, da so se zvonovi posluževali že grški ribiči, da so vzbujali pozornost nakupovalcev. Pri Rimljanih so oznanjevali zvonovi oro koparja. Svojo umetniško izdelano obliko pa so dobili zvonovi šele pod rimskim cesarjem Konstantinom. Tedaj so prvič uporabili zvonove za klicanje vernikov v cerkev. Ta običaj se je z velikansko naglico razširil po celem orientu. Krasen zvon je dobila leta 865 soljska cerkev v Carigradu. Leta 908 je zadel veličastni zvon iz lin lateranske bazilike v Rimu za časa papeža Ivana XIII. Od tedaj naprej so razne cerkve kar tekmovaly med seboj za boljše in večje zvonove. Ze v srednjem veku se je cerkev čutila poklicano, da uredi cerkveno zvonjenje.

produkcije, to su dela njihove vere — Umetnosti.

U takvom čoveku Umetnost raste najprikladnije sredstvo da se ispolji, da se preko njegovih dela manifestuje, i da, na taj način, zadovolji one koji ju trebaju — da olakša terete koji leže na duši naroda, društva i vremena.

Narodni pesnik, Vladika Rode i Ivan Meštrović najlepši su primeri koji govore u prilog onoga što smo pre kazali i utvrdili.

Dela takovih umetnika mi čemo vrlo lako, da razumemo, jer oni govore onim duševnim jezikom, kojim i mi govorimo. Tako su nam oni pristupačni i bliski.

Na taj način, premda je Umetnost jedna pa ma gde i ma kako se ona izjedlavalala, nastaju posebne grupe umetničkih produkcija, koje mi zovemo nacionalne umetničke tvorevine.

Umetnost, dakle, za svaku naciju posebice uzimlje posebnu mantiju, a za naciju treba da smatramo skup ljudi, koji se međusobno razumevaju, koji govore jednim jezikom, koji su vezani jednakim tradicijama i prilikama života, koji žive na istom geografskom prostoru, i koji, prema tome, imaju ista traženja i iste duševne potrebe.

Jedan konkretan primer.

Duši našeg patničkog naroda, iza onih mnogobrojnih junačkih dela, iza onih nadčovečanskih patnji, bio je potrebit jedan junak, jedan idealni junak, koji će da olakša i polepša terete i strahote, koje je život nametnuo njegovoj patničkoj duši.

Klic francoskih intelektualcev.

Piše dr. A. P.

Pariz, v maju 1923.

Jacques Rivière, izdajatelj lepih belih zvezkov odlične revije »Nouvelle Revue Française«, je pogumno naslovil svoj članek v majniški številki z besedami: »Za gospodarski sporazum z Nemčijo«.

Dospeli smo tako daleč, da morajo duhovni svariti pred preveliko mero čistega duha. Politiki so se krčevito zagrizli v ideje, katerih se ne morejo — ali pa le prav težko — več rešiti. Pri mnogih — molčim o imenih — je ugotovitev velikega Taineja brezdomno na mestu, saj pravi nekje: »Nič ni nevarnejše, nego splošna ideja, ideje générale«, če se slučajno polasti malih možganov. Naletela ne bo na odpor in ne na ovirajoče znanje, a v čim krajšem času bo zavzela ves prostor v našem organu. V teh možganih prenela potem vsaka druga funkcija. Samo ideja prevladuje kot neomejeni mojster. Nesrečni posestnik takih možganov je po vsej resnici obseden človek.

Citiral sem prosto in ne vem, da li je citat točen. O nevarnosti takih splošnih idej govori tudi Rivière v svoji kritiki napram Nemčiji inaugurirane politike. Versajski mir se mu dozdeva v bistvenih točkah neizpolnjen, ker postavlja in zagovarja tako malo označujoča načela, kakor je vojna krivda Nemčije in teorija o čistih reparacijskih terjatvah.

»Vojna se je nagibala h koncu. Štiri leta so se narodi in posamezniki udajali pravcati orgiji intelektualne, moralne in fizične krivice. Nagromadila se je ogromna gora ruševin. Samo ene misli bi bilo povsod v večji meri treba: O načelih molčati ter se požuriti, da se kolikor mogoče hitro zopet vpostavi majhen del uničenega bogastva. Torej dejanske reparacije.«

Namesto praktičnega dela se je vršila dirka za »splošnimi idejami«. Od Nemčije se je zahtevalo pred vsakim koristnim delom priznanje krivde na svetovni vojni. Moralna reforma, »nemogoča reforma«, bi bila morala korakati pred obnovo. Nemcem so hoteli vcepiti duhovno zavest, v kateri so se nahajali zmagovalci sami... »V to največjo norost je privedel idealizem vse človeštva«, sodi Rivière. Kes se vzbudi v posamezniku za osebno storjeno napako, nikdar pa narodu, ki mora pri-

znati živeti po diktatu svojega sovražnika. Kar se pa tiče strahu, v kolikor je utemeljen v sankcijskih grožnjah, je jasno, da povzroča otupelost. »Vedno sem mislil, da je treba Nemčijo vzpodbujati k delu za našo obnovo. In sicer to-le vzpodbudo: pustiti jo, da se malo okrepi in oživi.«

Ruhrsko podjetje — pravi Rivière — je opravičljivo samo na ta način, da bi moglo dovesti do dobrih rezultatov: do gospodarske alijance z Nemčijo. Ne samo v smislu obnove preteklega, marveč tudi v smislu ustanovitve nove bodočnosti. V to svrhu pa je treba spremeniti besede politikov. Nobenih groženj, same predloge! Nobenega žandarja ali eksekutorja, marveč gospodarskega mešetarja!

Druga splošna ideja je ta, da bi se morale vse te stvari odpraviti po čisto politični poti. »Politique d'abord« je staro, usodopolno geslo. Poincaré se ga ne more otresti. Nemški industrialci, katerih je sam mnenja, da so suvereni vladarji med nemškim narodom, so prišli s predlogi za rešitev reparacijskega vprašanja. On pa jim je odgovoril, da se bo pogajal le naravnost z rajhom. Usodopolna splošna ideja, ki se ne strinja več z resničnostjo... Mir, po katerem hrepeni ves svet, kakor otrok po materi, bo napočil šele tedaj, ko bosta Francija in Nemčija podpisali »industrijsko« pogodbo.

V nastopnem pa besede, ki so v to svrhu potrebne:

»Štiri leta so minula po svetovni vojni. Krivce pustimo, naj ostanejo krivci: vsakdo jih sme v svojem srcu prezirati. Danes gre za mir. Mi smo ga zgrešili. Ustvariti ga moramo v obliki novega, živega organizma. Prva stanica tega organizma je gospodarsko sožitje Francije in Nemčije. Mi hočemo ustvarjati vrednote in nečemo uničevati še tega, kar je ostalo. Vsakdo izmed nas posejda čudovit izvir: pustimo, naj se vode združijo v mogočno reko, ki bo odnesla naše prepire...«

Tako govori Jacques Rivière, pogumni izdajatelj najodličnejše francoske revije, ki združuje v svojih stolicah imena najuglednejših publicistov. Ne pozabimo, da spada k njenim sotrudnikom tudi G. Girardoux, šef urada za francosko propagando...

Amerika in društvo narodov.

Njujorški dopisnik uglednega švicarskega lista je nedavno prav karakteristično opisal mišljenje javnega mnenja Amerike z ozirom na pristop Zedinjenih držav k društvu narodov. Ta novinar je dobil v New Yorku sledeče utise:

Seme, ki ga je v lanski jeseni posejal Clémenceau, je pričelo kiliti. Amerikanci zasledujejo od tistega časa evropske zadeve z vedno večjo pozornostjo. Odkar je prezident Harding sprožil misel, da naj Zedinjene države pristopijo k mednarodnemu razsodišču v Haagu, lahko vsak politični evangelist odstran velike luze mirno govori o društvu narodov, ne da bi se mu bilo treba latiti najhujšega. Do vstopa Amerike v to svetovno institucijo je še daleč, toda prvokrat po treh letih se je v amerškem narodu pojavila dobra volja, opazovati forum Evrope.

Obisk lord Robert Cecilja je napravil v Ameriki dovoljen vtis in je akciji društva narodov mnogo koristil. Javne mnenja in Zedinjenih držav pa tudi moške, kakor so Clémenceau, Cecil, Poincaré in Lloyd George ne morejo preokreniti. Največ upliva je imel še lord Robert Cecil, v glavnem radi svoje priznane zmernosti, v drugi vrsti pa zato, ker je odkrito priznal ameriške razloge proti društvu narodov. Poslušali so ga celo strogi republikanci, do bro vedoči, da ima mogoče veliko avtoriteto. V njem vidijo človeka, ki se je boril za skupnost narodov že takrat, ko je Wilson šele oznanjeval svojo iznajdbo o društvu narodov. Lord Robert Cecil je žrtvoval velik del svojega časa rešitvi mnogih problemov v okvirju društva narodov. Drugače kot Wilson, ki je zahteval sprejetje svojega projekta

brez najmanjše spremembe kakšne veljave, je lord Cecil pripisoval samemu delstvu več važnosti, nego formi. Diskusijsa o predlogu prezidenta Hardinga glede pristopa k mednarodnemu razsodišču, je ustvarila zelo ugodno atmosfero za agitacijsko potovanje angleškega politika. Opozicija proti razsodišču ni tako velika, ker so si nasprotniki te institucije sami v laseh. Senator Borah in njegovi ožji prijatelji se borijo proti povdarjajoč, da je ta institucija preveč slabotna. Drugi zopet pravijo, da ima prevelike funkcije in splošna pooblastila. Večina javnega mnenja pa je radi volje pripravljena, zavzeti se za ugodno rešitev. Vera v načelo je tu, sedaj je treba napraviti le praktičen poizkus.

Nekateri nasprotniki pristopa pravijo, da bi na ta način morala Ameriki skozi zadnja vrata v društvo narodov To seveda ni točno. Nastala je čudna reakcija: Sedaj govorijo celo sovražniki ki društva narodov: »Kaj zato?« Eden izmed prominentnih republikanskih voditeljev, senator Popper, ki je prej silno nasprotoval društvu narodov, se je izjavil sedaj za pristop, s pridržkom da se vse ustanove te institucije, ki ne odgovarjajo amerškemu stališču, spremenijo. Trenutno je ta gospod s svojimi prijatelji v republikanski stranki na površju. Borca za izolacijo, senator Johnson in Borah, sta morala zaenkrat utihniti. Johnson, ki je obiskal Evropo, ni imel sreče: narod ni hotel poslušati njegovih ogorčenih govorov. Borah pa je prvič v svojem življenju prišel diskretno — molčati. Drugi nasprotniki izolacije se sploh ne nahajajo v Ameriki. Najbrže zbirajo po evropskih državah material, da bi tako v dememberskih zasedanjih senata dokazali nepopoljivost Evrope.

Ne da se utajiti, da je Wilson v Ameriki glavna ovira za društvo narodov. Vsi pametni ljudje vedo, da ni bil on duševni oče te ideje in da je mnogo njegovih prednikov delalo enake načrte. Uspešno mu je pa, svojo osebnost spraviti v tako tesno zvezo s sedanjim paketom o društvu narodov, da je eno od drugega neločljivo. Pa tudi časa zobj ni skrhali opozicije republikancev proti Wilsonu. On si kaj lahko nakopije masevalnih sovražnikov. Mnogi republikanci se protivijo pristopu k društvu narodov samo radi tega, ker bi Wilson njihovo kapitulacijo smatral kot svojo osebno zmago. Tega zadoščenja mu pa ne privoščijo. Če bi se moglo besedilo pogodbe o društvu narodov spremeniti po predlogu, ki je bil stavljen že leta 1919, in če bi društvo dobilo ime, ki bi imelo več sorodnosti s francoskim »so-clété«, ki označuje manj združevalno skupnost kakor angleška beseda »League«, bi tudi pristop Zedinjenih držav ne našel toliko opozicije.

* Žena v župniški obleki. Po poročilu stockholmskih listov, je na Švedskem na dnevnem redu vprašanje, ali morejo ženske postati duhovnice. Gre za to, ali so ženske dovolj dostojanstvene in sposobne, da bi izvrševale duhovniške dolžnosti. Prvokrat so to vprašanje sprožili v ameriški državi Utah, kjer se je končno odločilo v škodo žensk. Nekoliko čudno je, da je to vprašanje načela baš Švedska, ki je sicer zelo pobožna država. Morda pa je bil ravno to vzrok temu. Tozadnja debata med duhovništvom in politiki je dovedla do rezultata, da so vse novotarje na cerkvenem polju nedopustne. Neka mlada švedska doktorica, je skušala dokazati, da so ženske v marsičem bolj sposobne za ta vzvišeni poklic kot moški. Povdarjala je tudi, da so bile ženske že pred Kristusovim rojstvom v božji službi. Mogoče ne ve, da eksistirajo tudi danes številne redovnice in terciarke. Dobro bi bilo, da bi si ogledala Kranjsko.

F. P.

Laž.

Ne mislim pisati o oni pradačni laži, radi katere je gospod Bog deložiral Adama iz raja na takrat še dolgočasno zemljo; tudi ne o oni laži, katere se poslužujejo kot najopasnejšega orožja vsi slabici. Na mislih mi je ona laž, ki v najrazličnejših oblikah in na najrazličnejše načine prepaja naše vsakdanje življenje. Tudi ne bom govoril o oni življenjski laži Ibsenovi, brez katere večina ljudi sploh ne more živeti, nego o laži, s katero je, kakor z glivicami prozeto naše življenje, o laži, ki pravzaprav nikomur ne škoduje, ki pa kaže nekritičnost našega govora, nedoslednost naše govorice in pisave.

Nebroj je takih lažnih glivic in ne bi mogel vseh naštet, ako se hočem izogniti dolgočasnosti. Tu par tipičnih primerov!

Šetam se ob žuborečem potoku in zrem v valujočo vodo. Pozabljam sem svet in se otresel vseh zlih misli. Po vodi švigajo vitke ribice — nedolžne ribice, kakor čujemo od pamtikeva, kakor nam ubijajo v glavo po solah, kakor beremo v pesmih zaljubljenih pesnikov. Kako lepo žive ribice tu doli v bistri vodi! — Ta hip se požene med igrajočo se ribice ostrozoba ščuka, hlastne po eni izmed ribic in jo pravo po nesestrsko pogoltne.

Uro na to že ne mislim več o tem, mirno poslušam ljubitelje prirode, ki govorijo o nedolžnih ribicah in mirno čitam pesem, v kateri toži zaljubljena deklica svojo bol nedolžnim ribicam.

LJUBO D. JURKOVIC:

O nacionalnim umetniškim tvorevinama.

Čeznje, potrebe i traženja jednog društva, jedne veće celine, jednog naroda, ili, još šire, jedne čitave epohe, jednog vremena, koncentrišu se, sakupje se u jednom čoveku, kojega je Gospod obdario vidovitim očima.

Taj bogodani čovek-umetnik, koji sluša i razume glas svoga naroda, društva i vremena, ume i da sam govori jezikom, kojega svi razume.

Imade umetnika koji nisu svesni svoga delovanja i poslanja na ovome svetu. U mnogo slučajeva, ti nepoznati umetnici vrše svoje poslanje mnogo bolje od onih koji su toga svesni.

Tako, n. pr., naši narodni pesnici i guslari, čija imena nepoznato, pastirke koje vezu ona lepa veziva, rezlari koji režu stolove i preslice; pa i najobičajniji ljudi, za koje nitko ne zna, a koji svojim uzornim životom i besedom blagorodno deluju na uzbuđenu dušu mnogih ljudi; sve su to umetnici.

Imade umetnika koji vrše malo finje te stvari, za koje se zahteva više tehničke spretnosti i znanja. Ti su ljudi svesni svoga zadatka i svoga poslanja na ovome svetu. Oni su zadojeni jakim verom u umetnost, oni postaju fanatici tako da su, više puta, običnim ljudima nerazumljivi i izgledaju nenormalni.

Ti »apostoli lepote« posvetiše, religiozno, svu svoju dušu i službu svoje vere u Umetnost. Njihov rad je religija Umetnosti, a plod njihova rada, njihove

Ta duševna potreba, bila je tiha, možda nikad ne iskazana i zabeležena, molitva naših pradedova.

Toj duševnoj potrebi našeg naroda pomogla je Umetnost. Ona se je pri tome poslužila živom rečju — prostom narodnom pesmom i jednim primitivnim instrumentom — »guslama od javora suva«!

Preko prostog slepog narodnog guslara i pesnika, dakle preko poezije i muzike, Umetnost je stvorila nekoliko junaka, ništa ne smeta što za to uzimlje istorijske osobe, koji postaju simboli svih naših junaka, svih naših borbi, sve naše veličine i lepote.

Narodna nam poezija daje jednog Marka i Miloša, daje nam Knez Lazara i Majku Jugovića, i toliko drugih svetlih primera; daje nam Kosovo, kosovske junake i kosovsku Devojku!

Ti junaci, ta pesma, koja u ostalom priča jedan naš strašan poraz, služe našem narodu kao melem na ranu, kao uteha za sve patnje i progone.

Iz toga se stvara Vidovdanska Religija, koja stvara u našem narodu veru u život i smisao života.

Ta vera uči, da je za život celine, za njenu lepotu i veličinu, potrebita smrt pojedinaca. Ta je vera stvorila, ma da ona nije bila formalno organizovana, i osvetnike Kosova, idealne osvetnike koji obiliskim samopogrebem liju svoju ruju krvku za Otadžbinu!

Eto; tako je silno delovanje Umetnosti.

Osobe i stvari u umetničkim tvorevinama našeg naroda nisu pristupačne

i razumljive drugim narodima onako kako su to našem narodu. Isto tako tuše stvari ostavljaju hladan naš narod.

Iz ovog konkretnog primera, a takovih bi se primera moglo nabrojiti na hiljade i hiljade, mislim, da jasno sledi, da postoji, i da je potreban, nacionalni karakter umetničkih tvorevina.

Umetnici treba, stoga, da dobro proučavaju dušu svoga naroda; tu dušu treba da razume i shvata.

U nacionalne umetničke tvorevine ne spadaju samo ona dela, koja se služe t. zv. narodnim motivima. Jer takova dela mogu, posve lako, da nose karakter koji nije svojstven odnosnoj naciji. Tako, n. pr., pomoću naših nar. motiva mi možemo da učinimo jedno delo, koje je u svojoj celini (kompoziciji) posve nemačkog karaktera itd.

Ako umetnik razume dušu svoga naroda, tada će svako njegovo delo, od najmanje pesmice ili zdelice u interjevu do najveće katedrale i spomenika ili muzičke kompozicije, biti pristupačno i razumljivo duši njegova naroda. Inače, njegovo će delo ostati nezapaženo i zaboravljeno.

Iz pravog umetničkog dela treba da svaki čovek oseti, da je to nešto njegovo. A i svako čelade, svesno ili nesvesno, osećaće se ugodno u blizini takova dela; svaka će se, pa i najmanja, sitnica primiti njegove duše.

Jedino preko takovih, i tako izrađenih, umetničkih dela, Umetnost će moći da izvrši svoj zadatak.

Dakle, od svih umetničkih tvorevina treba da tražimo obeležja, koja odlikuju naš narod i našu sredinu.

Iz kulturnega sveta.

Slovanska nesloga.

V založbi »Nové Čechy« je nedavno izdal dr. O. Vočadlo, naslednik profesorja Chudoba na londonskem vseučilišču, razpravo o slovanskem separatizmu. »Slovanska nesvornost«, ki se najjasneje izraža v politični sredobežnosti ter ustvarjanju novih književnih jezikov. Že Kollár jim je očital to svojstvo, češ, da njih protivniki vidijo v tem manjšo vrednost Slovanov. Njegov vzor bi bil: 4 pisni jeziki. Zdaj se priznava 4 kvečjemu 7 jezikovnih vrst. Nečuvno je, da se je razvilo dvakrat toliko knjižnih jezikov. V Franciji, Angliji, Nemčiji ter Italiji enotni književni jezik družijo razne rodove in plemena, pri Slovanih pa so narečja povod za kulturno cepitev.

Kako nastajajo knjižni jeziki? Dr. Vočadlo poudarja, da se je treba knjižnega jezika vseskrat učiti, da to ni nikjer in nikoli živa govorica. Politični razlogi so često odločilni za uvedbo pisnega jezika. Samo pri ljudstvu, ki propada, se jezikovni razdor obnese. Na Slovaškem n. pr. je med drugim nedostatek šol in zbog tega nezadostno poznavanje češčine privedlo do lastne pismenosti.

Knjižne jezike ustvarjajo nadarjeni pesniki — Dante, Chaucer, Luther, Hus. Skupni jezik je simbol narodne enote, vsakokratna sinteza jezikovnega zaklada posameznih plemen, katerih narečja večno napajajo knjižni jezik, spojilo prošlosti z bodočnostjo. Slovaščina kvečjemu ravna jezik, ustvarja ga pa ne.

Preračunano osnavljanje knjižnih jezikov izvira iz romantične zablode. Štúr, ki je iznašel slovaščino, se je motil v tem, da je povečeval bogastvo ljudske govorice. Stvar je pa taka: narečja imajo omejeno besedišče, ki sicer obiluje s stvarnim (konkretnim), a je jako siromašno z abstraktnim ali pojmovnim. Ta nedostatek vodi povzročitelje razkolov k samovoljnim skovankam ali tuilkam. V novi jezik se privzemajo sekundarne oblike: odtod omahovanje in kolebanje.

Težkoče povzroča ne samo jezikovni razvoj, ampak tudi nedostati sklad narečij. Umetna stvaritev knjižnih jezikov privede prav do nasprotnega, kar so početniki hoteli doseči. Posebnosti ne ohrani, temveč samo lindka (nivela) dotlejšnja narečja. Kjer je vladalo življenje, ostane le suha enoličnost pravilnega pisnega jezika. Lepota narečij se žrtvuje papirnemu kompromisu.

Tako menijo slavisti Miklošič, Vondrák in drugi. Tako učenjaki zapadne Evrope, n. pr. Meillet, ki pravi, da bi se bili Slovaki morali poprijeti češčine, saj jo razumejo, in ki ne odobrava ukrajinskega razkola in smatra tudi slovenski knjižni jezik za odveč. Angleški opazovalec ne more pojmiti n. pr., da Slovaki rabijo lastni pisni jezik, ko pa razumejo češčino. Kajti ne samo škotščina, temveč i nekateri južni angleški dialekti so Angležu neumljivi, pa je vendar pisni jezik skupen.

Češki prepoveditelji so upravičeno kazali na nemško jezikovno enotnost. Dolenja nemščina, ki se govori po vsem nemškem severu, gotovo ni bližja gorrenji nemščini kakor maloruščina velikoruščini; tudi slovensko tradicijo ima za sabo, pa vendar Nemci ne mislijo na cepitev. Severna in južna italijanščina

sta si zelo različni. Sicer se nekoliko piše tudi v benečanski in sicilijanski in Francija ima svojega Mistrala, ki se lahko sklicuje na sijajno srednjeveško izročilo, toda skupni knjižni jezik krepko veže omenjene rodove.

Razvoj drži k edinstvu. Povrat v provincializem je nazadovanje. Dasi so romantiki prepovedovali vzajemnost in enotnost med Slovani, je povsem neločno poleg te ideje zrastle romantični partikularizem, ki je gojil osobitosti posameznih plemen. Sami Poljaki nalikujejo po svoji verski in narodni edinstvi Francozom. Njih kulturna posest se ni razdvajala, tudi ko je bila Poljska razdeljena. Nasprotje med teorijo in prakso dokazuje nejasno mišljenje romantičnih sanjačev kot Štúr. Ni bilo dovolj, da so bili južni Slovani versko in politično razkosani, cepili so se še nadalje.

Kateri Slovan se popolnoma zaveda, kako čudno se zdi zapadnemu Evropeu slovansko posamstvo? Anglež ostri, ako čuje, da 150.000 Lužiških Srbov ima dvoje pisnih jezikov in da bi se bilo kmalu tudi Slovincem primerilo isto. Vzrok temu leži v tem, da so se Slovani morali skoro vedno braniti napadačev. V notranjosti so jih razdvajali razni kulturni vplivi: rimski, bizantinski, turški, kakor tudi verstva. Še sreča, da se niso po delitvi odtujili trije deli Poljske. Zato pa se je zagotvil maloruški klin med dva največja slovanska naroda, med Ruse in Poljake. Avstrijska in madjarska vlada sta po gestu »divide et impera« podpirali vsak slovanski separatizem. Klasičen primer: nova narodnost »bosanska«!

Postanek ukrajinskih narečij ni še dovolj raziskan, da bi se moglo ugotoviti, so li stari spisi maloruški ali velikorški. Slovaščina je unikum. Ni povrat k staroslavni tradiciji kot n. pr. grška »katharenska« ali nova norveščina, niti kolonialni tipus kot prekomorska nizozemščina, ki se je kreolizirala. Slovaki v starih listinah so osamljeni kakor moravinci pri Komenskem. Štúr in Hodža sta se vneto borila za slovansko enotnost, preden sta po Heglovem vplivu začela slaviti partikularizem. Vse to gibanje (Baiza in Bernolák) je služilo ogrstvu, ki naj bi ga bil izvedel Czambel s pomočjo madjarske vlade. Stoprav po razdoru se je pojavilo navno slovanstvo: proč od Čehov pa k Rusom! Po shizmi so se Čehi poprijeli prejšnje slovaške ideje o češkoslovaški enoti: Havliček, Božena Němcová. Da ni Hattala uredil slovaške slovnice, bi se bil Štúr v poskus prav tako izjalovil kakor poprej Bernolakov.

Zanimivo je, da so baš na slovaškem ozemlju na obeh straneh Karpotov nastopili goreči zagovorniki edinstvene književnosti, opirajoč se na cirilometodski kakor na reformacijsko idejo, na skupno obrambo Turkov, na slovanski prerod in končno borbo v svetovni vojni. Ko so po razkolu Slovaki odobrili austroogrski dualizem, je Madjarom greben silno otekel. To je spoznal angleški slavofil Morfill: »Močno je obžalovati, da so poskusili razviti svoj lastni literarni jezik: Slovaki so po tem postali orožje v rokah svojih neprijateljev.«

Danes se razkol lahko z optimizmom presoja, saj ima tudi dobre strani: slovensko delovanje se je povečalo, pomnogoterilo. Romantična struja je zadala če-

škemu narodnemu razvoju dva trda udarca: ponarejene rokopise (kraljevdvorski) ter književno razcepitve češkoslovaškega vzhoda od zapada. Proučevanje Hankove »blage sleparije« (pla fraus) je v Čelih pripravila tla slovstveni kritiki; proučevanje Štúrove romantične zmote bo morda prav tako blagotvorno učinkovalo na slovaški naraščaj.

Slovanska jezikovna skupina šteje kakor germanska in romanska šestero jezikov, ako pustimo v nemar drobce kot Vende, Frize in Retoromane. Razen tega je še po eden mešan jezik: bolgarski romunski ter angleški. Iz mnogobrojnih filoloških in psiholoških razlogov smemo govoriti o slovanski enoti. Najpomembnejši izmed živčnih primerjalov jezikoslovcev, A. Meillet, je izjavil, da je slovanska jezikovna enovitost najbolj jasna in neposredno vidna (la plus nette, la plus immédiatement visible). Havliček, ki je preračeval Kollárjevo vseslovanstvo, je trdil, (če pomislimo na zapadne razmere, si to lahko predočujemo), da bi Slovani mogli prebiti s štirimi pisnimi jeziki, dasi število njihovih govoric ni določeno ter omahuje med 4 in 14. V primeri z zapadno Evropo ima ogromno rusko ozemlje neznansko malo razlik v narečjih. Jagič meni, da bi bili Slovenci privzeli ilirščino, da se ni pojavil Prešeren. Odlični bolgarski filolog Conev govori o možnosti skupnega knjižnega jezika s Srbi, da niso razdrapane politične razmere tega preprečile. Da so Bolgari tvorili s Srbi pod Mihaelom Obrenovićem enotno državo bi danes oboje rodova rabila isti pisni jezik. A namesu tega so si Bolgari ustvarili svoj pisni jezik iz najbolj vzhodnega razrečja, kjer sta ljudstvo in govorica najbolj pomešana z azijskimi, neslovanskimi živili. Enotnost knjižnega jezika je stvar pametnega dogovora, ki ne ovira, uspešno gojiti domače narečje. To dokazuje provenčalski pokret »félibrige« in Lowellova ameriškaščina. Slovani naj se slednjič navadijo poudarjati to, kar jih družijo. Stare napake so bile posledica neugodnih razmer, pod katerimi so se razpasle separatistične težnje. Danes pa ni več opravila za iznajdbo novih knjižnih jezikov.

Pr. Pr.

Zapad in relativitetna teorija.

Duša francoskega učenjaka že stoletja ni poznala razdvojenosti, dokler je ni izzval Einstein s svojo znano teorijo. Nepobitna matematična formulacija jih je zadivila in spravila v ekstazo. Na drugi strani pa se bo, kakor je Painleve takoj po Einsteinovem predavanju v Parizu izjavil, francoski »bon sens« ali zdravi človeški razum, ki je v resnici večkrat bolesten, splašil pred gotovimi nerazumljivimi zaključki relativitetne teorije.

V založbi Alcan (Pariz) je izšla te dni knjiga »Polizkus nasprotovanja«. Avtor je Louis Warrant. Warrant ne napada Einsteinovih teorij; imenuje jih »spomenik, edini svoje vrste, v zgodovini znanosti«. Motri jih pa očividno kot zanimive konstrukcije, ki nimajo z resničnostjo nič skupnega. Stavba je kot taka dograjena, ali ona stoji izven realnega sveta. Njegove premise in njegovi zaključki so v protislovju z logiko in zdravim človeškim razumom: to zadostuje, da jih kot neresnične položimo ad acta. Ta sodba je značilna za stališče francoskega učenjaka in razumnika

napram relativitetni teoriji. Se hujska je Berthelotova kritika. V knjigi »Metafizika in fizika Einsteinovih teorij« piše Berthelot sledeče: »Einstein je Nemec po rojstvu, žid po plemenu, živel je od 15. do 35. leta v Švici, je pacifist in član neke mednarodne organizacije. Ti podatki so važni, saj fiksirajo prostorno in časovno tega velikega zanikovalca prostora in časa.«

Bolj objektivni je profesor Sartory (Strasbourg). Mojstersko napisan zgodovinski razvoj problema nas privede naravnost k Einsteinu: to ni kritika, marveč obrazlaga, najboljši delo te vrste, ki je bilo doslej objavljeno.

V založbi Flammarion je izdal Gaston Moch delo »Relativnost fenomenov«, ki pomeni vsled svoje filozofične vrednote nekaj kašipot za bodočnost. Machu so zadnje Einsteinove hipoteze samo »kal splošne resnice, katere popolni smisel nam mora odkriti šele bodoča filozofija«. Sviri pred bodesečno razlago črpanih hipotez; imenuje jih »simbole«, ki potrebujejo tolmačenja. Mi stojimo ob začetku razvoja, a ne ob koncu. Bliza se čas »eksaktne filozofije«. Einstein je njen pionir. V tem je zapopadna njegova zasluga. Sedaj stopamo vendarle iz teme »metafizičnega labirinta«, v katerega nas je pripeljala Kantova in Hegelova spekulacija. Ni težko razbrati, da misli pisatelj na nekaj univerzalni monizem, ki se od sedanjega (Haeckel, Ostwald) razlikuje po tem, da ne tvori, — brez vsakega mističizma — kak kult, temveč eksperimentalni sistem, filozofijo bodočnosti, ki je fizika in kemija obenem...

Jean Richepin in njegovi spomini.

Pariz, v začetku maja.

Pred par desetletji sta se nahajala v jetišnici Saint Lazare dva navadna zločince — pisala sta se menda Barré in Lebon — ki sta ubila neko prodajalko za denar, brez vsake romantike. Nihče se ni briga za ta dva človeka. Nekega dne pa je prišel lepo oblečen gospod. Pokazal je propustnico ter se je zabaval z obema zločincema približno eno uro. Obisk je vzbudil pozornost. Richepina pa so vprašali, v kakih zvezi da stoji napram tema človekoma. »Ah, v nobeni«, se je glasil odgovor. »Zdelo sta se mi le bolj zanimiva, kot ona povprečnost, ki jo srečujem po pariških ulicah.«

Če piše tak človek svoje spomine, lahko pričakuje svet nekaj monstruozno debelih zvezkov, ki bodo vsebinsko svoje vrste v memoarski literaturi. Kolikor sem doznal, je Richepin, ki se poleg tega bavi s svojimi zbranimi deli, dosedaj napisal 23.000 vrst svojih spominov, trije srednje debeli zvezki, katerim bodo sledili še najmanj trije. Če pomislite, da ni danes blizu moza, čegar življenje bi bilo tako pestro, interesi tako univerzalni, kot pri Richepinu; če vzamemo v poštev, da je shranil vsak košček korespondence, ki jo je vzdrževal celih petdeset let z berači, kralji, ravnatelji jetišnic, državnimi pravdniki, cestnimi pometalci in primadonami, atleti in lahkoživkami, ministri in mornarji, nunami in morilci, da ne govorim o legiji pesnikov, pisateljev, komponistov in slikarjev vseh narodnosti, od opevanega genija do faliranega bohema — si moremo le težko predstaviti, koliko ogromnih zakladov imamo pričakovati od enega samega moža.

Že čudne postaje njegovega življenja — usoda brez primere; fantastična,

neverjetna skoro v posameznostih. Naprej je študent: cigan, kakršnega za njim ni bilo več. Bil je mojster v atletiki, tekmovalni plavač. Drugačnega jutra se je znašel pri licenciату Ecole Normale. Večer je bil velik »halo«, ker je prestal izpit. Kot partner slovite Sare Bernhardt je igral golorok »Nena Sahib«, romal v kratkem času na mesec dni v ječo, kjer je paznike zabaval s svojimi beraškimi kupleti, dokler ni napravil strogi gospod ravnatelj celi vlonerji konca. Potem so sledila leta nemirnosti. V Genovi in Marseille je delal kot pristaniški fakir, atlet predmestnega cirka, bil je domači učitelj v kneževskem gradu in družabnik odličnih dam. V Algeriji je bil sostanovalec beduinškega glavarja v njegovem šotoru, zopet si ga našel kot postrežčka v Saint Lazare. V l. 1870 se je klatil po Vogezih in Alпах kot francitreur, potem ga je usoda zopet prinesla na neko ladjo in nazadnje v osemdesetih letih, ga vidimo kot literarnega agitatorja in konferencierja v Parizu, opevanega od bohemo vseh strui, dokler nemirneža ni sprejela kupola in dokler ni zelena obleka častnega akademika prisilila tudi njegovih muskuloznih rok k mirni dostojnosti.

Pozabil pa sem povedati, da je Richepin tudi kot umetni mislec žel svoje lovrike: v »Chat - noir« si še danes pripoveduje, kako je nekoč stavil, da bo sto strani iz »Le rouge et le noir« brez pogreška deklamiral. Po dveh urah je dospel do 200te strani, in njegov obup je bil velik, ker so mu dokazali, da je neki stavek pomotoma priel z »Etc...«

Ta kolosalni spomin bomo lahko občudovali v njegovih memoariih. Knjiga bo brezdvomno najznamenitejše delo zgodovinske in izvirne literature za vse duhovno življenje 19. stoletja. Pravijo, da bo knjigo naslovili: »Toutes mes vies«. Ne vem, da li spada Richepin med prepričane spiritiste. Eno je pa vsekakor gotovo: Če bi se hotel postaviti kot primera štiri ali petkratne reinkarnacije, bi njegovo življenje nudilo popolno sintezo ravno toliko predeklstenc. Morda pa sluti sam, da manjka v kaotičnem vrtincu njegovega življenja združevalna vez. Radi tega »Toutes mes vies«, v katerih se zrcalijo protislovja 19. stoletja.

Dr. A. P.

MEŠANA ŠOLA V SOVJETSKI RUSIJI

Pred kratkim je izdal ruski komisar za prosveto in lepe umetnosti odlok, glede obveznega skupnega šolanja otrok obojega spola. Lunačarski je hotel na ta način uveljaviti svoje prepričanje o enakovrednosti obojega spola. Ta sistem pa je dovedel do nepredvidljivih posledic. Šele pred kratkim sta dva dečka, sinova visokega prosvetnega uradnika dosega šest let svoje starosti in oče ju je poslal v mešano šolo. Toda bodisi iz enega ali drugega razloga, dejstvo je, da sta se dečka nahajala sama med tridesetimi deklicami iste starosti. Komaj sta prestopila šolski prag, že so pridrveli k njima deklice in ju pričele nevsmiljeno pretepati. Ko sta se vrnila dečka iz šole domov, sta imela očividne znake precejšnjih poškodb. Razen obleke je moral tudi marsikateri lepo zaokrožen vlivček plačati uvedbo tega odloka s svojim obstojem. Oče se je obrnil do svojega predstojnika, prosvetnega komisarja in ga prosil, da bi se dotični odlok preklical. Pomagalo ni nič. Otroka sta morala v mešano šolo, in prenašati vse neprilichosti številnih tovarišic. Njihova žalostna usoda je napotila nekakega šolskega nadzornika, da je obiskal dotično šolo ter se na licu mesta informiral o vzrokih, ki dovajajo mlade sovjetske državljane ke do tega postopanja. Na njegovo vprašanje, se je v imenu vseh oglašila mlada deklica in izjavila, da ne izvira njihovo početje iz mrznosti do moškega spola, ampak iz sovražnosti do njihovega političnega prepričanja... Tako piše »Il Petit Parisien«.

Živita kot dva golobčka, ljubita se kot golobčka, je stereotipna fraza, kakor govorimo o ljudeh, o katerih vemo, da se imajo radi ali se vsaj kažejo tako. Ni še dolgo tega, ko sem bil priča boju, ki bi si ga srditejšega predstavljati niti med opojnimi granadskimi petelinji. Nasprotnika sta se tolkla po glavah in telesih, da je frčalo perje od njiju in nič nista odnehala v svoji besnosti. — Trepetek nato sem imel priliko zopet poslušati bajko o krotkih golobčkih.

Laž, ki jo najčesteje srečujemo bodisi v govorici, bodisi v pismu, je laž o nedolžnih otroških srcih. Lahko trdimo, da ni bolj sebičnega, samopašnega in okrutnega bitja od otroka. V njem se izraža in odraža narava, kakor je, in o kateri modrijani še niso na jasnem, ali je v bistvu dobra ali zla. Ali še niste videli otroka, kako se mu nakremži obraz, ako dobi njegov bratec slučajno večji kos kruha? Ali ne opažate vsak dan, da se otroci pri obedu stopo, kdo dobi prvi svoj dele? In kako zavist vlada med njimi, ako dobi ta ali oni novo obleko, igračo itd.? Čuli ste plakati otroka, pred katerim je mati pohvalila drugo dete, pa ne zato, ker bi se bil otrok zavedal, da ni priden, temveč zato, ker je bil ljubosilni in zadel v svojem samoljubju. Niste mar še videli, kako neusmiljeno muči nedolžna deca muhe in drugo mrčes, in kako ji pri tem gore nedolžna ličeca in sijejo nedolžna očesca. Oj, vsi vi pesniki, pedagogi in drugi pisavci, val spotejte rakom žvižgati, ko govorite o rajske nedolžnih detinskih srcih!

Brez takih laži bi pa absolutno ne mogli izhajati, kadar posežemo in sre-

čavamo svoje znanee in prijatelje, ali kadar si z njimi dopisujemo. Sploh je vse naše družabno življenje tudi s te netemne strani in z večalnim zmiselnih laži. Če jih ne poznaš, ne hodi v družbo, da te ne proglaše za barbari! Če ne bi imeli teh konvencionalnih laži, to bi bilo ženskam dolgačas na svetu in večina ljudi bi pač ne mogla vzdržati tega pustega življenja.

* Angleška gledališča in brezžični telefon. Na Angleškem je nastal velik spor med gledališkimi upravitelji in društvi za brezžično telefonijo. Število sprejemnih postaj je v zadnjem času naraslo nad milijon in številni ljudje poslušajo vsak večer koncerte, ki jih prirejajo nekatere večje postaje. Jasno je, da je ta razvoj razburil uprave londonskih gledališč, ki se boje, da bi se publika priučila poslušati koncerte doma v salonu, pri čaši likerja. Radi tega so gledališki upravniki prepovedali svojim članom, prireditelj koncerte v oddaljenih postajah brezžičnega telefona. Na to grožnjo je odgovoril trust društev za brezžično telefonijo, da bo angažiral svoje lastne ljudi, ki bodo nastopali izključno na njegovih postajah. Kakor se vidi, napada tehniški napredek kulturne ustanove drugo za drugo. In mi se mu moramo brez velike odpora prilagoditi.

— 70.000 aretaci. L. 1907, sta poslanca Steeg in Cachin interpelirala takratnega notranjega ministra Clemenceauja, kaj misli ukreniti proti roparjem, ki so vzemljali Francijo. Clemenceau, nagel v svojih sklepih, je brž osnoval letече brigade (13 rederjev), ki so čistili deželo. Toda l. 1911 je nastopila Bonnotova tolpa, ki je uhajala očesu pravice na — avtomobilski. Takoj je dobila tudi gibljiva brigada močne avto. To neznatno število mož je od početka do danes ubilo nad 10.000 zločincev in preko 53.000 manjših zločincev. Med vojno so prišli blizu 280 oseb sumljivih volunturna, sporazuma in zveze s sovražnikom.

GUY DE MAUPASSANT:

Sodček.

(Iz francoščine prevel P. V. B.)

Striček Chicot, eprevilleski gostilničar, je vstavil svoj gig pred hišo stare Magloire. Bil je velik veseljaček kakih štirideset let, rdeč in trebušast in imel so ga za hudomušneža.

Privzel je konja k steburu ograje, nato je vstopil na dvorišče. Imel je zemljišče, ki je mejilo na posestvo starke, ki ga je že dolgo časa hotel imeti, toda stara Magloire se je odločno upirala.

»Tu sem rojena, tu bom umrla«, je dejala. Ko je prišel, je lupila krompir pred vrati. Stara je bila dvaindeset let, bila je suha, brazgotnasta, upognjena, toda neutrudna kot mlada dekle. Chicot jo je prijazno udaril z roko po hrbtu, na to se je vsedel poleg nje na stolico.

»Torej, mati, ste vedno še zdravi?«
»Se precej; in vi, striček Chicot?«
»E, kaj, malo me bode, drugače pa že gre.«

»Tem bolje torej.«
Rekla ni ničesar več. Chicot je gledal, kako je opravljala svoj posel. Njeni zakrivljeni, zviti prsti, trdi kot rakove noge, so prijemale kot klešče sivkaste gomolje v košari in hitro jih je vrtela ter odrezavale dolge trake lupin s klino starega noža, ki ga je držala z drugo roko. In ko je krompir postal čisto rumen, ga je vrgla v posodo vode. Tri drzne kokoši so prih-

jale ena za drugo do njenih kril pobirat oblice in so na to bežale na vso moč s plenom v kljumu.

Chicot je imel nekaj na jeziku, kar ni mogel izreči, izgledal je boječe in se v svojem obotavljanju ni dobro počutil. Slednjič se je odločil:

»Recite vendar, tetka Magloire...«
»S čem vam morem postreči?«
»Ali mi še vedno nočete prodati svoje kmetije?«

»Tega pa ne. Ne računajte na to. Kar sem rekla, sem rekla, in ni vam treba ponavljati.«

»Našel sem pa izhod, s katerim bi bila obadva zadovoljna.«

»Kakšen izhod?«

»Poslušajte. Vi mi jo prodaste, obdržite jo pa vkljub temu. Ste razumeli? Premislite moj predlog.«

Starka je prenehala lupiti krompir in ostro pogledala gostilničarja s svojimi živahnimi očmi izpod redkih obrvi. On je nadaljeval.

»Hočem vam razložiti. Dam vam vsak mesec stopeneset frankov. Poslušajte dobro: vsak mesec vam prinesem sem s svojim gigom trideset tolarjev po pet frankov. Ne spremeni se pa nič, prav nič. Vi ostanete tu doma in se ne brigate zame, dolžni mi niste ničesar. Vi samo jemljete moj denar. Ali vam je to všeč?«

Veselo jo je gledal in dobre volje. Starka ga je opazovala nezaupno in premljajala, kje je zaseda. Vprašala je:

»To je zame. Toda ali s tem ne dobite moje kmetije?«

On je nadaljeval:

»Ne razburjajte se nad tem. Ostali boste tako dolgo, kakor vam bo ljub Bog dal živeti. Vi ste doma. Samo podpisali mi boste mali list pri notariju, da bo to po vaši smrti moje. Otrok nimate, samo nečake, za katere se ne brigate. Ali vam je všeč tako? Vi ostanete pri tem življenju, kakor ste ga imeli dosedaj, jaz vam pa dajem trideset tolarjev po pet frankov na mesec. Tako imate samo dobiček.«

Starka se je čudila, bila je nemirna, a stvar jo je mikala. Odgovorila je:

»Ne rečem ne. Samo premišljevala bom o tem. Pridite enkrat prihodnji teden, pa se bova zmenila. Dala vam bom odgovor.«

In striček Chicot je odšel zadovoljen kot kralj, ki je zavojeval cesarstvo.

Stara Magloire je začela premišljevat. Naslednjo noč ni spala. Štiri dni je živela v vročini dvomov. Duhala je nekaj slabega zase v tej stvari, toda misel na trideset tolarjev mesečno, na ta krasen zvoneči denar, ki bo padal v njen prečasniki kar tako z jasnega neba, ne da bi kaj delala, jo je napravil vso neumno od poželenja.

Poiskala je notarja in mu povedala svoj slučaj. Ta ji je svetoval, naj sprejme Chicotjevo ponudbo, naj pa zahteva petdeset tolarjev po pet frankov, mesto trideset, kajti njena kmetija je najmanj vredna šestdesettisoč frankov.

»Če živite samo petnajst let,« je rekel notar, »vam bo na ta način plačal šele petinštridesettisoč frankov.«

Starka je kar zadržala pri tej misli na petdeset tolarjev mesečno; a če bi dno je bila nezaupna in se ni dala

Gospodarska politika.

(inž. R. Šaplar)

Naša zunanja trgovina.

Najvažnejša gospodarsko - politična naloga naše države je, da se doseže ravnotežje v našem državnem proračunu in v zunanji trgovini. Če bi se to doseglo, bi se dinar sam od sebe stabiliziral. S tem bi bila omogočena industrija, obrtništvu in trgovini kalkuciacija na zdravni podlagi, pa tudi široke plasti ljudstva bi se uverile, da dinar ni samo ničvreden papir. Kakor hitro se v prebivalstvu zopet ukorenini to prepričanje, bo začelo štediti, vlagati denar v hranilnice in banke, zlasti, če bi te povlečale obrestno mero.

Oglejmo si, v koliko se bližamo ravnotežju v naši zunanji trgovini. Ta je bila v prvih letih po osvoboditvi globoko pasivna, tako da je pasivnost presežala 80 odstotkov. Navesti hočem najglavnejše vzroke, zakaj smo toliko več uvažali, kakor izvažali.

Srbija je bila po vojni izpropana železnice in mostovi uničeni. V tovarnah je bila uničena ali pokradena oprema, prebivalstvo brez obleke in brez poljedelskega orodja. Prečanski kraji so med vojno kupovali le najpotrebnejše, deloma ker so upali na ugodnejši nakup po vojni, deloma, ker ni bilo v zadostni meri ponudbe. Po vojni se je osnovalo v naši državi mnogo tovarn, ki so rabile stroje in opremo. Vse to so uvažale iz inozemstva. Toda ker so naše tovarne proizvajale zelo malo, je kljub temu naraščal uvoz.

Izvoza je bilo tedaj zelo malo, ker razven lesa skoro nismo imeli kaj izvažati. Pa tudi tega nismo mogli v zadostni meri izvažati radi zelo slabega stanja naših železnic. Naša država izvažala v glavnem proizvode, ki imajo veliko prostornino, v primeri s težo in prostornino uvoženega blaga pa zelo majhno ceno. Radi tega so naše železnice, ki smo jih prevzeli po končani vojni v so pa bile kos izvozu. Drugega, zlasti majhnih stvari, pač nismo imeli, zato, ker ni bilo dovolj obdelana, deloma zato, ker ni bilo orodja in delovnih moči, deloma vlad lastinske negotovosti, ki so jo povzročili razni ukrepi ministrstva za agrarno reformo.

V zadnjih letih se je začelo izpreminjati razmerje med uvozom in izvozom v prid poslednjega. To so povzročile izpremenjene razmere.

Pri izvozu politiki moramo stremeti za to, da bomo izvažali mesne izdelke, ne pa krmo, raje moko, kakor žito. S tem bo ostalo delo v državi, železnice ne bodo preveč obremenjene, vrednost izvoza pa ista ali še večja. Poleg tega zavzemajo v našem izvozu neznatne postavke razni produkti, ki jim bomo morali posvečati večjo pažnjo.

Pasivnost naše zunanje trgovine je znašala leta 1920 82 odstotkov, leta 1921 49 odstotkov in leta 1922 40 odstotkov. Bilanca za leto 1922 bi bila še ugodnejša, če bi ne bilo prišlo v zadnji tretjini leta do naglega z dolarji povzročenega umetnega dviga dinarja, kateremu se niso mogle domače cene takoj prilagoditi. Tedaj izdana prepoved izvoza po mojem mnenju nima onega pomena, ki se ga ji pripisuje, ker je bilo naša blago vseh visokih domačih cen tudi brez omenjene prepovedi nezmožno za konkurenco na svetov. tržišču.

neprilicovanih stvari in skritih zvijač ter je vpraševala do večera, a se ni mogla odločiti, da odda. Slednjič je naročila, naj se spiše listina in vrnila se je zmudena, kot bi bila poplita štiri vrste novega jabolčnika.

Ko je prišel Chicot po odgovor, se je dolgo časa prositi in se izrazil, da ne, samo iz strahu, da ne bi bil voljan plačevati petdeset tolarjev. Ko je pa šilil, je slednjič izrekla svojo zahtevo.

Silno razočaran je odklonil. Da ga prepriča, je začela razpravljati o morebitni dolgotrajnosti svojega življenja.

»Gotovo ne bom več živela kot pet do šest let. Sedaj jih imam že trideset in s tem leti sem že precej slabotna. Zadnjič zvečer sem že mislila, da bom umrla. Zdelo se mi je, da mi izpraznjuje telo, tako, da so me morali ganesti v posteljo.«

A Chicot se ni dal ugnati. »Poite, poite, stara kopriva, trdni ste kot cerkevni stolp. Živeli boste najmanj še stodeset let. Vi me boste pokopali, to je gotovo.«

Cel dan sta zgrubila s razpravljanjem. Ker pa starica ni odnehal, se je gostilničar slednjič odločil, da ji da petdeset tolarjev.

Naslednji dan sta podpisala listino. In stara Magloire je zahtevala deset tolarjev za liko.

Tri leta so pretekla. Starica je bila zdrava kot riba. Izgledala ni niti za en dan starejša in Chicot je bil obupan. Zdelo se mu je, da plačuje to rento že pol stoletja, da je bil prevaran, zločin.

Predno bo odpadlo še onih 40 odstotkov pasivnosti naše zunanje trgovine, bo treba še velikih naporov ali izredno dobrih letin. Železnice bodo morale brez hibe funkcionirati, kar bo pa stalo težke milijarde. Naš proračun bo s tem v precejšnji meri obremenjen. Toda na vsak način se je treba lotiti rešitve tega vprašanja bolj intenzivno kakor dosedaj, če hočemo v doglednem času doseči aktivnost v naši zunanji trgovini. S tega vidika se mi tudi ne zdi umestna zahteva sicer resnega gospodarskega lista »Der Morgen« po znižanju železniških tarifov. Proti znižanju železniških tarifov govori tudi brdka izkušnja, ki jo je napravila v zadnjem času češkoslovaška republika. Znižala je železniške tarife za življenske potrebe, da se zmanjša draginja. Draginja pa je ostala za konzumente ista. 350 milijonov čeških kron pa, ki jih bo država dobila vseh znižanja tarifov na leto manj, so in si bodo razdelili trgovci in med trgovci.

Enako važno, kakor izboljšanje prometa pa je tudi podpiranje poljedelstva, živinoreje in lesnoeksporne trgovine, da si pridobimo agrarnemu značaju zemlje odgovarjajoč položaj na svetovnem trgu in pa da se rešimo dolgov ter uredimo državo, predno se pojavi ruska konkurenca na svetovnem trgu.

Deflacija in dinar.

Že dolgo časa se opažajo vplivi deflacijske politike na naše gospodarstvo. Občutni so oboji vplivi, ugodni kakor neugodni. Ti slednji so nujna posledica vsake deflacijske politike ter so tem občutnejši, čim izdatnejša je bila inflacija, kar je pač treba odpraviti hušjo bolezen. V našem gospodarstvu pa so ti vplivi še nekoliko vidnejši, ker jih občuti velik krog narodno - gospodarskih subjektov in pa zato, ker so ti gospodarski subjekti nenadoma prisiljeni izpremeniti svojo gospodarsko politiko, ki je bila popreje ravno nasprotna. Jasneje povedano, prejšnje prehitro, skoro nepremišljeno delovanje je moralo naenkrat prenehati in kreniti skoro ravno v nasprotno smer. Pa naj si bodo pritožbe raznih industrijcev etc. še tako številne, eno je gotovo, da je namreč edina deflacija najkrajša pot k našemu gospodarskemu ozdravljenju. Ker pa je ta način zdravljenja precej rigorozen, je gotovo, da nekaj bolnikov ne bo preneslo sanacijskega procesa in da bodo onemogli. Toda radi teh par, pa če jih je tudi precej - slabšev ne gre zadrževati ozdravljenja valute.

Finančni minister dr. Stojadinović je izjavil, da se sedaj za enkrat ne trudi niti za inflacijo niti za deflacijo. S tem nikakor ni rečeno, da namerava opustiti svojo dosedanje deflacijsko politiko, temveč le, da bo skušal za sedaj vzdržati položaj, kakršen je. Na ta način bodo preprečeni vsi hušji stresljaji ter se bo utrdil teren za nadaljnjo deflacijo, do končnega ozdravljenja.

Pomanjkanje denarja je postalo še občutnejše. Povpraševanje po dinarju narašča, dinar pa jo lepo maha navzgor. V pretečenem tednu kar od 5.685 na 5.865. Še razveseljuje pa je, da se sedanji položaj prilepih spekulacij, da se je umaknila iz borze. Če bi se le dalo najti sredstvo, da se temu zlu za vedno onemogoči pristop na borzo, pa bi bil to velik plus v našem gospodarstvu.

fan, uničen. Od časa do časa je obiskoval kmetico, kot se hodi julija na polje gledat, če je žito že zrelo. Sprejemala ga je s hudomušnim pogledom, kakor bi si hotela čestitati, da ga je tako ukanila. Hitro je sedel na svoj voz in mrmral:

»Strašilo, ali ne boš poginilo?«

Ni vedel, kaj bi storil: zadavil bi jo, ko jo je videl. Na them jo je divje sovražil, s sovraštvom kmeta, ki je bil okraden.

Tedaj je začel iskati sredstva. Slednjič jo je obiskal neki dan in si mel roke kot prvič, ko ji je predlagal pogodbo.

»Čujte, tetka, zakaj pa ne prihajate kosit k meni, kadar greste v Epreville? Ljudje že govorijo o tem, pravijo, da nista več prijatelja in to mi ni prav. Saj veste, pri meni ne boste ničesar plačali. Jaz ne gledam na eno kosilo. Le pridite brez odlašanja, kadar hočete, to me bo veselilo.«

Stara Magloire si ni pustila prigravitati in čez dva dni, ko je šla na trg z vozom, ki ga je vodil njen hlapec Celestin, je čisto prostodušno postavila svojega konja v Chicotjev hlev in zahtevala obljubljeno kosilo.

Gostilničar je žarel od veselja, postregel ji je kot dami s piščancem, kravico, klobaso, kračo in slanino z zeljem. Toda jedla ni skoraj ničesar. — Zmerna je bila od mladosti sem in vedno živela samo od malo juhe in skorje kruha s sirovim maslom.

Razočarani Chicot jo je silil. Tudi šla ni in ni hotela vzeti kave.

Naslednji dan je gostilničar stopil na dvorišče tetke Magloire in potegnil iz

Boj za petrolej.

Kdor ima nekoliko občutljivosti, se ušesa, je gotovo opazil pri zadnji razorožitveni konferenci v Washingtonu, da je imela kljub raznim nasprotjem Japonska vedno dobro besedo za Ameriko. Zakaj to obnašanje na konferenci? Ker je Japonska glede petroleja skoro popolnoma odvisna od Amerike. Precej slično je z Anglijo, ki krije še vedno 60% svoje potrebe iz Zedinjenih držav. Zakaj pa se uklanja visoka svetovna politika pred polnimi sodi petroleja? Ker se ravno petrolej in njegovi stranski izdelki (bencin, bencol in mazilna olja) rabijo za stroje vojnih ladij, zrakoplovov, letal, podmornikov in avtomobilov, za industrijske in poljedelske obrate. Odkar je dosegel eksplozijski motor v moderni tehniki tak pomen, je postal petrolej poleg premoga era najbolj iskanih rudniških snovi. Med državami s svetovno gospodarskim vplivom je nastala prava tekma za oljne poljane sveta. Jasno je, da se danes država, ki nima zadostne zaloge mineralnega olja, ne more uspešno bojevati z državo, ki ima dosti te snovi.

Če pregledamo dežele, v katerih se pridobiva mineralno olje oziroma petrolej, vidimo sledeče.

Leta 1913 so pridobili 52 milijonov ton petroleja. In sicer: Rusija 9.1, Zedinjene države 33.1, Meksiko 3.7, Rumunija 1.9, Nizozem. Indija 1.5, Galicija 1.1, Japonska 0.3, Nemčija 0.1

Leta 1920 so proizvajali približno 90 milijonov ton. Zedinjene države 63, Meksiko 20.8, Rusija 4, Nizozem. Indija 2.1, Britan. Indija 1.1, Rumunija 1, Perzija 0.9, Galicija 0.8, Peru 0.4, Japonska 0.3.

Lani je svetovna produkcija narasla na 106 milijonov ton, od katerih je dala Unija 65, Meksiko pa 27 milijonov ton.

Edina dežela, ki bi mogla uspešno tekmovali z Zedinjenimi državami in Meksiko je brezdvomno Perzija. Tamonjšni mineralni vrelci obsegajo teritorij, ki je dolg 1200 km. Najbogatejši vrelci so v spodnji Mezopotamiji.

Morda ima tudi Sibirija »oljnat prihodnost«. Na mnogih krajih te ogromne dežele so našli petrolej. Ob Bajkalskem jezeru, ki obsega tako ploskev kakor Bavarska, v okraju Irkutsk, na otoku Sahalinu.

Kdor gleda nazaj v zgodovino, bo zapazil, da je vedno politika z gospodarstvom tesno zvezana. Egipčanski kralji so se bojevali z nubijskim bakrom, Feničani s srebrom in bakrom, ki so ga dobili iz Španije, Atenci so rabili srebrne rudnike na Saurionu, da so opremili brodovje proti Perzanom. Filip, kralj Macedonski je izpraznil zlate poljane na Pangelonu, da se je mogel boriti proti Grkom in pošiljati »zlate osle« preko mestnih utrd. Nemški Salijci so kopali srebro v Harzu, Španci so hoteli z zakladi iz Amerike obvladati ves svet. Končno je zgladilo pot Anglosasom k istemu cilju zlato iz Kalifornije, Južne Afrike in Avstralije. Zadnja ruska ofenziva v svetovni vojni je bila naperjena na željo Angležev naravnost v središče vrelcev mineralnega olja, Drobobycz. Koncem koncev je bila tudi svetovna vojna gospodarska vojna.

Sicer danes ne gre več, kakor nekdaj za žlahtne kovine, ampak za petrolej. Kdor ima v posesti največ petroleja, je gospodar zemlje. Kralj olja

»En mal kozarček vam pa smem ponuditi?«

»A, to pa že. Ne rečem ne.«

In zaklajal je glasno skozi gostilno: »Rozalija, prinesi finega, najfinejšega, najmočnejšega.«

In dekla se je prikazala z dolgo steklenico, ki je bila okrašena s trdnim listom iz papirja.

Napolnil je dva mala kozarca.

»Poskusite ga, tetka, to je imenitno.«

In ženska je začela piti čisto nalahko, požirala je počasi, da bi trajal užitek več časa. Ko je izpila svoj kozarec, je obilnila še zadnjo kapljico, nato pa je dejala:

»Da, tole je pa imenitno.«

Ni še končala svojih besed in že ji je Chicot nallil vdrgit. Hotela je odkloniti, a bilo je prepozno; okušala ga je počasi kot prvega.

Nato ji je hotel naliti še tretjega, toda branila se je. On pa jo je silil:

»To je mleko, le pogledite. Jaz jih popijem deset, dvajset, ne da bi mi kaj bilo. To gre naprej kot sladkor. Ne čutite ničesar v trebuhu, ničesar v glavi. Človek bi rekel, da kar izpuhti na jeziku. Nič boljšega ni za zdravje!«

Ker si ga je zelo poželega, se je udala, a vzela je samo pol kozarčka.

Tedaj pa je Chicot zaklical v svoji velikodušnosti:

»Čujte, ker vam tako ugaja, vam ga bom dal sodček, da vam pokažem, da sva vedno prijatelja.«

Ženska ni rekla ne in je odšla malo natrkana.

Naslednji dan je gostilničar stopil na dvorišče tetke Magloire in potegnil iz

postane cesar sveta. Po izločitvi ruskega sindikata bratov Nobel si stojita nasproti na tem polju le še dve velikanski skupini: Standard Oil Co (Roketeller), ki ima svoj začetek 1870 in ona velikanska zveza angleških petrolejskih družb, ki je nekoliko mlajša. V njej so združene Shell Co., Royal Dutch Co., in Anglo - Persiam - Burmah skupina. V ameriškanski zvezi je približno 12 milijard dolarjev, v angleški, v kateri ima samo Shell Co. 120 afiliranih družb, 10 do 12 milijard.

Petrolejska diplomacija igra v zadnjih 15 letih skoro odločilno ulogo. Leta 1910 je hotela Standard skupina osvoiti eksploatacijo mineralnega olja v Meksiki. Predsednik države, ki je bil že četrtič izvoljen, Porfirio Diaz je bil odstavljen, ker je nasprotoval petrolejskim kraljem. Uboga dežela je doživela državljansko vojno, ki je tako divjala, da so morali poslati Amerikanci v Veracruz armado. Posledica je bila velika napetost med Anglijo in Zedinjenimi državami, ker bi vsak imel zase izkoriščanje meksikanskega petroleja.

Nato je prišla svetovna vojna in njen konec. Angleži so osvojili vse petrolejske vrelce prednje Azije in so po sklenjenem miru pričeli z izkoriščanjem. Tedaj je dospela v jeseni 1920 iz Washingtona ostra nota: češ da je bila vojska skupno z zmago dokončana; skupen da mora biti tudi plen. Amerika je kratkoma zahtevala primeren del perzijskega olja. In res je kmalu potem prišla Standard Co. v Mezopotamijo.

Spomladi 1922 so se pokazala na genovski konferenci nasprotstva še jasneje in sicer radi izkoriščanja ruskega petroleja. In tudi na zadnji konferenci v Lausanni je močno zadisalo po petroleju, ko je ameriški zastopnik Child zahteval, da se razveljavi neka pogodba med Anglijo, Francijo in Italijo, ki je predvidevala razne gospodarske predprave in ugodnosti med pogodbeniki na turškem ozemlju. To pogodbo so skušali ameriškanci ovreči in razveljaviti ker smatrajo, da se ne strinja z osnovnimi pojmi gospodarske enakopravnosti. To postopanje ni nikakršen preokret v taktiki Zedinjenih držav, ki se nočejo vzklati v evropske zadeve. Kmalu bomo videli, da je Amerikancem le na tem ležeče, da bi se pogajali s Turki radi mosulskih petrolejskih vrelcev. S tem pa e na konferenci zopet oživel stari boj med Standard Co. (Amerika) in Shell Co. (Anglija), boj za petrolej, ki je neizprosen in bo trajal tako dolgo, da bo eden izmed nasprotnikov popolnoma uničen.

× Uvoz ameriškega premoga v Francijo se zelo večja. Uvažuje se premog za industrijo in za državne železnice. Nasprotno pa zelo poljoma uvoz angleškega premoga.

× Dolgovi Berlina. Tekoči dolg Berlina znaša 8075 milijonov mark ter se je povečal v enem letu za 6311 milijonov. Novi mestni proračun izkazuje 28 milijard mark primanjulja.

× Izvoz italijanskih likerjev v Francijo. V izvršitvi trgovskega dogovora med Francijo in Italijo se je določil kontingent likerjev, ki jih sme Italija uvoziti na Francosko, na 3500 hl. Od te množine odpade 3200 hl na zganje in 300 hl na likerje.

× Prepoved izvoza cimenta iz Madžarske. Madžarski cementni industriji so se ponovno zahtevali od vlade, da jim dovolijo prost izvoz cimenta. Temu pa se upirajo stavbeniki ker bi v slučaju prostega izvoza lahko nastalo pomanjkanje cimenta v državi ter bi bila vsled tega otežena stavbna delavnost. Zato je vlada tudi sedanj po novno zahtevo industrije cimenta odklonila.

× Izvoz italijanskih likerjev v Francijo. V izvršitvi trgovskega dogovora med Francijo in Italijo se je določil kontingent likerjev, ki jih sme Italija uvoziti na Francosko, na 3500 hl. Od te množine odpade 3200 hl na zganje in 300 hl na likerje.

× Izvoz italijanskih likerjev v Francijo. V izvršitvi trgovskega dogovora med Francijo in Italijo se je določil kontingent likerjev, ki jih sme Italija uvoziti na Francosko, na 3500 hl. Od te množine odpade 3200 hl na zganje in 300 hl na likerje.

dna svojega voza sodček z železnimi obroči. Nato ji je dal poskusiti vsebino, da se prepriča, da je to ista imenitna kapljica. Ko sta popila vsak tri kozarčke, ji je rekel pri odhodu:

»In potem pa, veste, kadar ga ne bo več, ga bo še. Jaz ne gledam na to. Prej ko ga boste izpraznili, bolj bom zadovoljen.«

In zlezel je na svoj gzig.

Prišel je štiri dni pozneje. Starica je bila pred svojimi vrati in ravno kar rezala kruh za juho.

Približal se ji je, ji voščil dober dan in ji govoril pod nos, da zaduha njeno sapo. In spoznal je duh po alkoholu. Tu se mu je razjasnil obraz.

»Mi boste ponudili kozarček finega?« je dejal.

In napila sta si dvakrat ali trikrat.

Toda kmalu se je začelo govoriti po okoli, da ga stara Magloire kar sama pije. Pobral so jo večasih v kuhinji, včasih na dvorišču, včasih na bližnjih stazah in morali so jo nesti domov, trdo kot mrtveca.

Chicot ni več zahajal k njej, in ko so mu omenjali kmetico, je mrmral z žalostnim obličjem.

»Ali ni to nesreča, če se navzame človek v tej starosti take navade? Vidite, če je človek star, ni pomoči. Ta bo še žalostno končala.«

In v resnici je žalostno končala. — Umrla je naslednjo zimo o Božiču. Padla je bila pijana v sneg.

In striček Chicot je podedoval kmetijo ter rekel:

»Če bi ta nerodnica ne bila popivala, bi še živela deset let.«

Japonska zunanja trgovina leta 1922.

Japonska zunanja trgovina leta 1922 izkazuje znatno povečanje (660,768.000 jenov, — 1 jen je nekaj nad 5 zlatih kron) v primeri z letom 1921. Narasla sta tako izvoz, kakor tudi uvoz v posamezne kontinente. Glede uvoza so izboljšale svoj položaj zlasti Nemčija (110,622.311 jenov), Anglija (232.3 milijone jenov) in Belgija (14.8 mil. jenov). Zanimivo je, da je Anglija uvozila na Japonsko leta 1922 ravno štirikrat toliko, kakor izvozila v njo.

Trgovina med Japonsko in Rusijo je skoro popolnoma prenehala. Le Rusija je uvozila iz Japonske neko količino, ki pa zadnji čas stalno narašča, dasiravno še ni dosegla pomembne višine. Posebno živahna je trgovina Japonske z Severno Ameriko, ki znaša skoro 40 odstotkov japonske zunanje trgovine.

Nasprotno pa je po vojni trgovina z južno Ameriko zelo nazadovala. Med vojno je trgovski promet med Japonsko in južno Ameriko zelo živahen, po vojni pa je kvalitativno boljše evropsko blago izpodrinilo Japonsko. Japonska je uvozila v južno Ameriko 10.3, uvozila pa od tamkaj za 7.6 milijonov jenov (leta 1920 39.1 in 32.1 milij. jenov).

Nekoliko je napredovala trgovina z Avstralijo, kljub temu, da so trgovci radi številnih razočaranj, ki so jih doživeli z japonskim blagom, izjavili, da iz Japonske sploh ničesar več ne kupijo. Vendar pa se zdi, da je Japonska za Avstralijo neobhodno potrebno in obratno, tako da je uvozila Avstralijo iz Japonske za 36.7 milijonov jenov (leta 1921 za 21.5 milij.) in Japonska iz Avstralije za 82.1 milij. (leta 1921 za 36.7 milij. jenov).

Najvažnejše trgovske zveze ima Japonska z Kitajsko, Mandžurijo in Hongkongom. Izvoz v te pokrajine je znašal v milijonih jenov: na Kitajsko 333.3 (1921 287.2), v Mandžurijo 71.8 (1921 77.6) in v Hongkong 65.4 (1921 59.3).

Na Sibirijo so polagali japonski izvozniki in uvozniki velike nade, ki pa se niso popolnoma izpolnile. Izvozilo se je tja za 10.9 in uvozilo od tam za 17.9 milijonov jenov. Če ne bo v doglednem času sklenjena med Rusijo in Japonsko trgovinska pogodba, bo japonska zunanja trgovina v tej smeri še bolj nazadovala.

Japonski izvoz je narasel leta 1922 v glavnem le pri surovi svili, bombažu, svilenih tkaninah in čaju. Najbolj se odlikuje surova svila, katere se je izvozilo toliko, kakor še nikdar poprej (za 610.8 milijonov jenov). Tudi izvoz stekla in porcelana se je v letu 1922 že precej popravil, dasi je leta 1921 zelo nazadoval. Istotako tudi izvoz lončenih izdelkov.

V splošnem je opaziti v japonski zunanji trgovini zelo hitro napredovanje, dasiravno še precej manjka do rezultata, ki ga je dosegla japonska zunanja trgovina leta 1920.

Trgovinska pogodba Avstrije z Italijo.

Trgovinska pogodba, ki sta jo pred kratkim sklenili Avstrija in Italija, uvaža v svojem prvem delu enakost obeh kontrahentov glede brodarstva, trgovine in obrti, dalje glede dopustitve trgovskih potnikov. V splošnem ena država drugi ne sme zabranjevati izvoza ali uvoza na svoj teritorij. Izvzete so prepovedi, ki so običajne v vseh pogodbah, iz zdravstvenih ozirav ali ozirav javne varnosti, dalje glede monopolskih predmetov in pa take prepovedi, oziroma omejitve, ki so v veljavi tudi na rastnem teritoriju. Pri vsakemu blagu pa, za katero bo še ostala v veljavi uvozna prepoved, se določijo posebni kontingenti. Nove prepovedi pa so dopustne le tedaj, če bi bila ogrožena vsled uvoza kaka panoga domače industrije ali če bi to sploh zahtevali interesi države.

Konvencionalna tarifa določa medsebojne koncesije. Italija ni priznala Avstrij »največje ugodnosti« v celoti, temveč samo za gotove, določene našete vrste blaga, dočim je Avstrija Italiji priznala vse one tarifne ugodnosti, ki jih ima katerakoli druga država. Vzrok tej neenakosti je bojazen italijanske industrije, da bi jo zamogla neovirana premočna avstrijska konkurenca zadušiti.

Za čim večje olajšave v obsejnem prometu se nahajajo določila v pogodbi sami kakor tudi v posebnem dogovoru. Sklenjen je tudi poseben dogovor o paših v obsejnih krajih, kar je bilo potrebno radi posebnosti mejnih oblik, predvsem iz veterinarsko - policijskih vidikov.

Pogodba je sklenjena za dobo enega leta ter se po preteku te dobe molče podaljša za nedoločen čas, če jo nobena stranka ne odpove v predpisanim šestmesečnem roku.

Zahtevajte v vseh javnih lokalih JUTRANJE NOVOSTI

Zanimivosti.

A. J.

Čarovništvo in ljubezen.

III.

(Konec.)

Navedli smo v malem obliki glavne točke vaze glede ljubavnih sredstev raznih kategorij, sedaj ostaja še vprašanje o njih uspehih. Ali je možno, da zavžita zmes predrugega duševno stanje posamezne osebe v toliki meri, da ljubi človeka, katerega je prej morda sovražila? Ali je možno, da mehanična izvršitev gotove ceremonije ali manipulacije uniči soglasje dvojice ali vpliva na zarod?

Ne, ni možno. Priprosto dejanje nima v direktnem smislu nikakega vpliva, ravno tako ne snov, ki zavžita zamore kvečjem škodovati človeškemu organizmu, ne more pa v njem vzbujati sovraštva ali ljubezni. Seveda, to velja v direktnem smislu, nikakor pa ne v indirektnem. Snov ali oblika vaze je nepomembna, nikakor pa ne domišljija, vera ali prepričanje, ki nastane pri ceremoniji ali pri uporabi snovi. S tem pa se nahajamo pred fenomenom sugestije. Pravilo, da vsaka vaza vodi mimo prirodnih zakonov, se je obneslo tudi glede naše zadeve.

Kaj je sugestija, o tem nas uči že vsakdanje življenje. Misli na sladčice povzročajo sladke okus na jeziku. Pri pogovoru o gotovih insektih začutimo ubodilaje in gomazanje po telesu. Bolnika najlažje ozdravi zdravnik, do katerega goji zaupanje. V tem vidimo, kako more že priprosta autosugestija ugodno ali neugodno vplivati na človeka, dočim ti vplivi postanejo mnogo močnejši, če je z domišljijo združeno tudi prepričanje. Prislovica, da trdna vera hribe prestavlja, je starodavna resnica, ki ne trpi promena, ki ostaja vedno enaka, bila izražena v tej ali oni obliki.

Na podlagi tega si z lastno sugestijo tolmačimo precejšen del naše vaze, posebno pa vsa protisredstva in manipulacije, vplivajoče na spočetje. Končno tudi ljubezen vzbujajoča sredstva niso povsem izključena, kajti že samo mišljenje, da mi je »narejeno«, more zavzeti višek autosugestije.

Enako sugestiji lastne domišljije vpliva na človeka tista, ki jo povzroči drugi ljudje. Ako se sprejemna oseba nahaja v hipnozi ali somnambulizmu, pa daleč presega prvo. V takih slučajih si možgani pretvarjajo vsiljeno voljo v svojo, si prilastujejo eksperimentatorjeve želje ter v tem smislu vplivajo na telo in njegova psihična svojstva.

Da so v minulosti skušali tudi na ta način vplivati na ljubavne zadeve, nam priča uporaba narkotičnih rastlin in sredstev. Z njimi so hoteli telo posamezne osebe nekako pripraviti za nadaljnje poizkuse. Narkotična sredstva v obliki pijače morejo namreč enako hipnozo povzročiti umetno spanje, sprejemno za sugestijo.

V »Gudhrunarkwidha II« je opisano starodavno ljubavno sredstvo skandinavskega severa. Tu se med drugim glasi, da je bil na rogu s čarovniškim napojem začrtan kač S, živalskega gobca O in klasu F. S O F znači spanje. Oseba naj torej prespi in pozabi spomine minulosti. Kaj takega pa je možno doseči

le s spretno sugestijo v hipnozi ali v tej sličnem spanju.

Poleg lastne tuje sugestije, moramo omeniti še mentalno sugestijo, oziroma telepatijo. Pod tem izrazima umevamo prenos misli iz ene osebe na drugo brez posredovanja čutov, kar se dogaja slično brzojavljenju brez žice. V tem slučaju je gonilna sila energična volja in trdno prepričanje, da se zgodi namišljeno. Trdnega prepričanja pa ni lahko prisvojiti, če ni v človeku podlage že od rane mladosti.

Vsklanje čarovnice minulosti so bile torej na boljšem, kakor izobraženi magiji. Dočim so prve bile vzgojene v prepričanju o zanesljivosti raznih manipulacij, so magiji morali to prepričanje, ker niso verovali v predpise, pridobiti na umeten način. Tovrstne pridobitve pa so zahtevale dolgotrajnih in trudopolnih vaj glede krepitev volje in koncentracije misli. Umetno torej, da eksperimenti niso vedno donosali uspehov. Posebno še, ker so bili obenem odvisni od duševne sorodnosti med odposiljateljem in prejemnikom vplivov. Tu namreč velja pravilo: enak z enakim. Na blagega človeka delujejo trajno le blagi vplivi volje, slabi naletijo na odpor, dočim se pri osebi enake moralne kakovosti morejo realizirati.

Izumitelj pisalnega stroja.

Nesteto ženskih moči si s pisalnim strojem služil svoj vsakdanji kruh. In vendar je šele pol stoletja, odkar se je pojavila ta najnovejša pisarniška oprava. Kljub temu se je malokdo vprašal po očetu pisalnega stroja. To napako je popravil neki holandski list, ki prinaša nekatere podatke o tem važnem izumu. Izumitelj je Kristofor Latham Sholes, ki je napravil leta 1867 prvi aparat, ki pa ima proti današnjim sistemom številne pomanjkljivosti. Sholes se je rodil v Milwaukee v Zedinjenih državah in se je izučil v 12 poklicih, kar mu je prišlo prav pri marsikaterem praktičnem izumu. Bil je črkostavec, urednik, izdajatelj časopisov, poštni uradnik, parlamentarec in še marsikaj drugega. Toda vsi njegovi talenti so človeštvu do izuma pisalnega stroja zelo malo koristili. V letu 1865 je izdal v Milwaukee svoj list. Uredništvo se je nahajalo baš vis v vis brzojavnega urada, tedaj še neznanega mesteca. Nekdo je prišel k brzojavnemu šefu, ki je bil njegov dobri prijatelj in ga prosil za polno indigo papirja. Ob tej priliki ga je povabil, naj obišče drugi dan njegovo uredništvo. Pri tem se je tajinstveno nasmejal. Šef je postal radoveden in se je seveda drugega dne ogledal pri njem. Svojege prijatelja je našel sedeti za nekim aparatom, ki je bil sestavljen iz starih Morse-ovih aparatov, nekaj šip in številnih lesenih palčic. Ko je Sholes zapazil svojega prijatelja, je zavzel slavnostno pozo in je pričel pritisniti na neko tipko Morsevega aparata. Pri tem je pazljivo gledal na stekleno ploščo, pod katero se je nahajala polna belega papirja in polna papirja, ki si jo je izposodil v brzojavnem uradu. Izumitelj je polnil svojemu gostu, da ima pred seboj »piščiči stroj«, ki ga je napravil on, Sholes. Izumitelj se je nahajal na pravi poti in po nekaj mesecih se je že ponašal s prvimi strojem, ki se je dal uporabiti. Tipke tega aparata so bile podobne klaviškim tipkam, vendar pa je bil stroj zelo podoben današnjim strojem. Nemogoče je ugotoviti, kako je izumitelj svoj izum denarno izkoristil.

Novotarija ameriških modnih žen. Poslednja modna novost v Ameriki je, da kadilo ženske cigarete, ki so enake barve z obleko. Seveda gre samo za papir, v katerega je tobak zavrt. Po tej modi kadilo elegantne ameriške dame, ki so ostale vsled vojne brezposelne, na šetališčih, kavarnah, gledališčih in drugod, ako imajo modro obleko, modre cigarete, ako imajo zeleno obleko, pušijo zelene cigarete itd. Gre samo za vprašanje, ali kupujejo dame svoje cigarete po barvi oblek, ali pa obleke po barvi cigaret. V Ameriki je vse mogoče.

Františkano prerokovanje leta 1848.

Neki dr. Janec je zbral v posebno zbirko številna prerokovanja, ki so še danes spravljena v avstrijski narodni knjižnici, bivši cesarski knjižnici. Zbirka nosi naslov: »Prerokovanja o Aziji, Afriki in Ameriki, Avstriji, Rusiji, Turčiji, Angliji, Franciji, Nemčiji, Švici, Poljski, Italiji, Ogrski in bodoči slovanski državi«. Tu so zbrana številna prerokovanja, ki so v pretežni večini ostala neizpolnjena. Vsakega pa mora iznenaditi prerokovanje nekega františkanskega brata, ki je obiskal svete kraje. Františkan je predvideval celo vrsto dolgih in krvavih vojn: smrt portugalskih vladarjev, opustošenje Francije in bombardiranje Pariza. O Italiji pravi: »Italija, ti boš pritrpevala mnogo nesreč. Del tvojih mest bo uničen in tam bodo našli svojo smrt nemški vojaki. Avstrija te bo hotela podvreči, toda tvoja svobodna narava se bo zoperstavila. Rim postane prestolnica nove Italije. Ti Avstrija opusti boje, ki bodo zahtevali samo življenje tvojih sinov.« O francoski zmagi pravi sledeče: »Uboga Nemčija, oreli bo izgubili svoje moči in petelin bo pel do bavarskega Monakovega.« O propasti Avstrije ter Habsburžanov pravi: »Stara in častljiva monarhija bo razkosana. V dinastiji bo izvršena nekaj umorov in poslednji monarh bo pregnan od onih, ki so mu zvesto služili.« »Rusija postane torišče groznih krutosti. Stevilna mesta, vasi in gradovi bo opustošeni, strašna revolucija bo zahtevala številne človeške žrtve. Vladarska rodbina, plemstvo in duhovščina bo umorjena. V Petrogradu in Moskvi bodo ležala človeška trupla po cestah.« Predvideno je tudi vstajenje Poljske in ustanovitev Jugoslavije. Kdor misli, da gre za šalo ali sleparijo, gre lahko v glavno avstrijsko knjižnico in poišče ta dejstva v katalogu pod št. 427, 314A.

Valutno presenečenje.

L. 1919 sta v Nierstenu dva brata posedovala vsak 40.000 mark. Starejši je našel denar v mestni hranilnici, mlajši pa kupil 1.200 buteljk izbornega nierstena. Ondan sta se dediča pomenkovala o zapuščini iz l. 1919 in starejši se je bridko pritoževal, da posojilnica nosi komaj 2.400 mark na leto.

»Storiti si moral kakor jaz«, ugovarja mlajši, veseljak.

»Molči, pijanec! ga prekine prvorojenec, »steklenice si posušil do zadnje kaplje, zdaj si pa suhi!«

»Kaj šela se odreže vinski bratec!« ker sem izpraznil 1.200 steklenic, sem včeraj zato zaslužil 1.200.000 mark. Sedaj sem milijonar.«

Ker šteditelj brat ni razumel, mu je drugi dopovedal, da je pravkar prodal prazne steklenice, vsako po 1.200 mark. Pa še po prijeteljski ceni jih je oddal kupcu.

Nauk te zgodbe, ki jo je pravil nemški potnik na vlaku, je ta, naj se denar ne nosi v posojilnice, ampak človek naj živi po geslu kralja Hieronima: Immer lustig (tako, da veselo je). Vsi potniki so k hrupno pritrdili. To mišljenje, ki se splošno širi po Nemčiji, je eden vzrokov, zakaj se tam tolikanj izgublja reparacijskemu vprašanju.

Propadanje borbe z bikli na Španiji. V Španiji, klasični dežel borbe z bikli, ta nenavaden šport vedno bolj izgina. Razlogi, ki so do tega dovedli, so najrazličnejši, v prvi vrsti pa vpliva na to draginja, ker je vzgoja besnega bika, kakor tudi dresura konj za borbo z bikli zelo draga. Razen tega primanjkuje tudi stari, dobri torerji. Predlanskim se je ponesrečil Josellito, lani Varellito, Belmonte in Guerita sta šla v pokol. Končno se mladina vedno bolj bavi z nogometom in tudi ljudje so se odvažili gledati, kako se bori človek z bikom.

Zena za tri velblode. V nekem pariškem lazaretu se je razpil med ranjenim črnim volakom iz Afrike in Parizanki, ki je delila milodare, naslednji pogovor: »Ti si lepo, snažno dekle.« — »Nisem več dekle, ampak omožena sem in imam troje otrok.« — »Nič ne de. Jako snažna si. Ti imaš vrednost treh velblodov.« — Ker je gospa pokazala, da je užaljena, jo je potolažil navzoča oskrbnica, rekot: »Naši Afričani ocenjujejo vsako vrednost po velblodih. Se ponosiš ste lahko, ponosni, zakaj meni in mojim kolegijam bi prisodil tale Afričan ceno samo enega velbloda.«

Opij in morfilj.

Opij znano, se dobiva opij iz nezrelch makovih popkov s tem, da se iz njih iztisne mlečni sok. Opij se lahko dobiva v vseh krajih, kjer vlada suho podnebje. Vendar pa izvira opij, ki se razpečava na svetovnem trgu večinoma iz vzhodnih dežel, kajti njegova kakovost je zelo odvisna od sestavin zemlje. Seveda se opij pred uporabo pripravi na razni drugi snovi. Opij vpliva na človeški organizem zelo različno. Kdor ga zaužije le v majhnih količinah, čuti najprej nekako razburjenje, nato se umiri in zaspi. Kdor pa se poslužuje večjih množin, postane zaspan. Živci se omanijo, ima navadno zelo prijetne sanje, lahko pa zaspi tudi za večno. Istotako vpliva na centralni živčni sistem tudi morfilj, ki se ga dobiva iz opija. Medtem, ko povzroči opij nemirno spanje, polno fantastičnih sanj, povzroči morfilj iste občutke, ne da bi človek izgubil zavesti; to je njegova prednost pred opijem. Vendar pa se ljudje kaj radi poslužujejo opija. V orientu se majdelo celo opijske kadičnice, kjer preživijo številni strastni opijaki kadilci več kot polovico svojega življenja v krasnih sanjah.

BREŽIČNA TELEGRAFIJA.

Marconi je znova pripravil svojo jahto »Elettra« za odhod na široki ocean. Opremil jo je z vsemi najboljšimi aparati za brezžični brzojav in telefon. Na široki Atlantski ocean ne bo odplul radi tega, da bi mogel v miru proučavati svoj izum, ampak, da najde sredstvo, ki bo omogočilo dati herculjanskim valovom, ki se jih poslužuje brezžična telegrafija, zaželeno smer. Kakor znano, se razširjajo danes ti valovi v vse mogoče strani in se izgubijo v neznanih daljavah. Zaželenja uporaba se more dočeti samo potom šifriranih brzojav, ki tudi niso vedno zanesljive. Marconi se trudi, da bi dal tem valovom gotovo zaželeno smer. Njegova raziskavanja bodo trajala nekaj tednov. Služila bodo tudi brezžičnemu telefonu, ki se je sedaj tako razširil na Anglijskem. Odkar je britanska vlada osnovala nekaj central, je poskočilo število od privatnikov uporabljenih brezžičnih telefonskih aparatov nekaj nad pol milijona. Vsem tem aparatom služi osem velikanskih central. Vsakodnevni vspeh je jako pester. Lastniki morelo slišati poleg petja opernih pevcev tudi cele koncerte, kakor tudi razpoloženje občinstva po kakih gledaliških predstavah. Kakor poroča »Times«, bo doseglo število aparatov na Anglijskem v kratkem času milijon.

Menavadna nagrada. Ob priliki umetniške slikarske razstave v Drezdenu je bila ukradena majhna slika, znanega akademčnega slikarja Scheffla. Slikar se je obrnil na časopise s sledečim inzeratom: »Prosim tate moje slike, da mi jo vrne. Kot nagrado za to ga bom naslikal.« Listi pripominjajo, da bo izsleditev težko uspela, ker bi bil tat kljub temu zaprt.

Patrilolizem pijancev. Pred kratkim je bila ratificirana pogodba med Italijo in Francijo, ki se tiče predvsem gospodarskih vprašanj. Ob tej priliki je italijan, poslanec Mareschall, čestitil italijanski vladi, da je znala tako dobro štiti domači šampanjec pred uvozom francoskega šampanjca. Ob koncu čestitke je pozval poslanik ves narod, da pije samo domače proizvode. Lisil so ta apel komentirali tako, da so pijanci najsilabji patrioti, ker zahtevajo predvsem dobro vino, ne glede na to, od kod izvira.

Po starem paragrafu. Bordeauxsko sodišče je pred mesecem oprstilo mestne mesarje, ki so bili za več dni zaprti prodajo, češ, da ne najde kazenskega besedila zoper nje. Kasacijsko sodišče pa je razveljavilo ta reko, opiraje se na kraljev razglas iz l. 1776, ki prepoveduje gospodariem, katerih obrt je namenjen za dnevno preživljanje kraljevih podanikov, pustiti pod globo 500 frankov svoj poklic pred pretekom enega leta, potem ko so odpoved javili policijskemu namestniku.

Ogromna ora. Dunajčan Jakob Javurek je razstavil obstvnu na vpogled uro, ki jo je delal 23 let in je največja na vsem svetu. Napravljena je popolnoma iz lesa, visoka je 3 m, široka 2 m, tehta 3 kvintale. Vsebuje se 18 drugih manjših ur, 23 gbljivih figur, 16 zvoncev, 2 topova, škatio za godbo, itd. Razen teh čudes najde v nli še samogiben vlak, ki se vsako uro vozi pod grajskim stebriščem. Javurek jo pojde kazat po vsem svetu.

Šah.

Šahovska kurioziteti (sestavil Lloyd):

Postavi na šahovsko desko v pravilnem začetnem redu samo bele figur. Nato vzemi od črnih figur samo kralja in ga postavi na točko, kjer ga beli s tretjo obojestransko potezo postavi mat.

Končnica št. 1 (sestavil B. Horwitz):

Beli: K b6, D h7; kmeti: b4, e4;

Črni: K a8, D b8, S g7; kmeti: a2, e2.

Beli na potezi dobi igro.

(Rešitev prihodnjik).

Odklonjena zaplemba. Neka Lyončanka, kateri so sovjeti l. 1919 ugrabili vse imetje, 715.725 fr., je zahtevala pri civilnem sodišču v Lyonu, naj se smatra kot zastavilo blaga, katero je razstavila na lyonskem velesejmu »Zveza sovjetskih republikancev«. Sodišče jo je zavrnilo, češ, da razstavljali niso tiste osebe, ki so to gospe oropale ali bile sokrvice.

Lapuh za tobak. Zveze in društva zoper duhan so pač odveč, ker Nikotina zelišče, zmerno uživano, odraslimu ne škoduje. Vendar obstoje take lize, n. pr. v Franciji, ki hočejo malce omiliti nikotinski učinek, mešajoč »sladko travco« z r. lmi nadomestki kakor z lapuhom. Dr. E. Roger pa je dokazal, da gorenje cvetočega lapuha daje katran ali žgano smolo, fenole, kakor vse rastline, ki se palijo. Torej sta oba, lapuh in duhan, enako nevarna, le da prvi še smrdi povrh.

Čudežna jajca. Lvovski listi prinašajo sledečo anekdoto. V neki trg je prišel »čarovnik« in kazal ljudem svojo umetnost. Sel je na trg, da bi nakupil nekaj jajc. Stopil je k branjevalci ter zahteval tri jajca. Branjevalci je zahtevala za jajca 1000 poljskih mark, čeravno so jih kmetice prodajale mnogo ceneje. Zajela sta se pogajati, toda zaman. Branjevalci je trdovratno vztrajala pri svoji zahtevi. Godrnjaje je »čarovnik« umetnik plačal kupno ceno in se odstranil. Toda kmalu nato se je vrnil in trdil, da so jajca stara in ne sveža, kar je branjevalci naboli povdarjala. Med tem prepričal je, kakor slučajno padlo eno jajce na tla. Ob sta se začudila, da je ležal na tleh mesto rumenjak, rumen zlatnik. Branjevalci se je sčlonila, da bi ga pobrala in spravila. Tega pa ni dopustil »umetnik«, ki je trdil, da so sedaj jajca njegova. Pri tem ste mu zdrknili iz rok še ostali dve jajci, ki ste nudili isto presenečenje. Kupec je vesel odšel, branjevalci pa se je nekam tajinstveno mužala. Takoj je skril celotno zalogo jajc in jo skrivaj odnesla domov. Bilo je še kakih 800 komadov. Domov prišedši je eno za drugim ubila in s težkim srcem čakala na zlate celine. Sele pri zadnjem komadu se je stresnila in spoznala svojo škodo.

Kraljica je preveč dekoltirana. »Matine« piše: Španski duhovnik Calasanz je sklenil, da bo izboljšal moralno madridske družbe in prvi njegov cilj je bila obsodba moderne ženske toalete. Da bi svoje nazore tem bolj podprl, je kazal pater Calasanz med pridigo serijo podob preveč dekoltiranih dam. Ker pa je bila med njimi tudi slika španske kraljice, je bila učinkovita propoved očeta Calasanza prepovedana, a njegov višji cerkveni poglavar ga je prokel. Calasanz mora sedaj v samostanski celici premišljevali o »nevarnosti modernizma«, ki bi ga bila zaradi razhajanja Velikanstva kmalu privedla v zapor.

Genij in število otrok. Na temelju preiskave so doznali, da so genialni ljudje redko otroci mladih staršev in le majhen odstotek jih spada med prvorojence. Med 74 možni in ženami, ki so v umetnosti in znanosti dosegli odlično mesto, je samo 10 prvorojencev. Prevečna večina teh, li so v raznih strokah prodrli s svojim genialnim duhom, je sestavljena iz poznele rolenih otrok, staršev, ki so bili z njimi oblagodarni. Tako je bil Cooper enajsti otrok izmed dvanaestih, Napoleon osmi, Franklin zadnji izmed sedemnajstih, Rembrandt peti izmed šestih, Balzac poslednji izmed treh, Wagner sedmi, ravno tako tudi Mozart, Schurman peti, Schubert trinajsti izmed štirinajstih. Smetana trinajsti izmed dvajsetih trikrat oženjenega očeta, Prešeren pa je bil izmed osmih otrok tretji.

Ali ste že obnovili naročnino za Jutranje Novosti?

Emil Gabořian:

Akt šte. 113.

Roman.

(Nadaljevanje.)

»Usmili se, André,« je ječala ter proseče vzdigovala roke, »daj da ti vse povem, ne usmrti ga.«

Ta izraz materinske ljubezni je smatral gospod Fauvel kot obup podle žene, ki brani svojega ljubčka.

»Nazaj!...« je zavpil Fauvel besno.

Ona pa se je vrgla na Raoula, ga objela in vpila:

»Mene moraš usmrtiti, mene samo; jaz sama sem kriva.«

Fauvel se ni mogel več vzdržati, pomeril je in sprožil.

Strel je počil, ... a krogle je bila pobrala Nina. Ker ni padel niti Raoul niti njegova žena, je ustrelil bankir še drugič in tretjič... Ravno je pomeril četrtič, ke je pridrvel neki mož v sobo ter izvil bankirju orožje.

Ta mož je bil Verduret, ki ga je bil Cavallion po dolgem iskanju našel in obvestil. Verduret pa ni vedel, da je bila Nina Gipsy odstranila krogle iz Favlovega revolverja.

»Hvala bogu,« je vzklilnil, »ona ni ranjena.«

Ze pa se je bil bankir zopet zavedel.

»Pustite me, maščevati se moram!...«

Verduret ga je prijel za roko kakor z železom.

»Zahvalite boga,« je rekel, »da Vam je prihranil strašen zločin; anonimno pismo Vas je go-ljufal.«

»Moja žena priznava, da je kriva,« je odgovoril Fauvel.

»Da, kriva je,« je odgovoril Verduret, »toda ne tako, kakor Vi mislite. Ali veste, kdo je ta, ki ste ga hoteli usmrtiti?«

»Njen ljubček!...«

»Ne, ... pač pa njen sin.«

Navzočnost tega tako dobro poučenega neznanca je presenetila in prestrašila Raoula še bolj, kakor grožnje gospoda Fauvela. Vendar je odgovoril:

»To je res!«

Bankir je, kakor da je zmeden, gledal zdaj Verdureta, zdaj Raoula, zdaj zopet se ozrl na svojo ženo, ki je sedela vsa potrta, kakor da čaka na svojo smrtno obsodbo. Naenkrat mu je prišla misel, da ga hočejo premotiti.

»Kar Vi pravite, ni mogoče,« je vzklilnil, »Dokaze, prinesite dokaze.«

»Dobili jih boste,« je odgovoril Verduret; »najprej pa poslušajte.«

In hitro mu je v kratkih in vendar pretresljivih besedah v velikih obrisih naslikal dramo, ki jo je bil razkril.

Gotovno je bila tudi ta resnica za gospoda Fauvela strašna, toda izginila je proti onemu, kar je bil mislil.

Spoznal pa je na mukah, ki jih je bil doživel, da svojo ženo še vedno ljubi. Ali ni mogel odpustiti daleč nazaj ležeče krivde, za katero se je pokorila z življenjem polnim požrtvovanja?

Ze več minut je bil Verduret molčal in vse je bilo tiho.

Srce je ukazovalo bankirju, da naj pozabi in odpusti užaljeno samoljubje in hotelo pozabiti, ... hotelo se je maščevati. Brez Raoula, lopova, živga priče storjenega greha, bi se ne bil obotavljal. Gaston de Clameran je bil mrtev. Razprostri bi bil roke ter rekel svoji ženi:

»Pridi, žrtve, ki si jih prinesla moji časti, naj bodo tvoje zadoščenje. Naj bo preteklost kakor hude sanje, ki izginejo z dnevom.«

Toda Raoul ga je zadrževal.

»In to je tvoj sin,« je rekel svoji ženi, »ta človek, ki je tebe oropal, mene okradel?«

Gospa Fauvel je bila preveč pretresena, da bi bila mogla odgovoriti. K sreči je bil Verduret tu.

»Da,« je rekel, »milostljiva Vam bo rekla, da je ta mladi mož v resnici sin Gastona de Clamerana, ona misli to, ona je o tem prepričana ... samo ...«

»Samo!...«

»Da so jo mogli ložje oropati, so jo nesramno goljufali.«

Ze nekaj trenutkov se je Raoul spretno približeval vratom. Ker je mislil, da ga v tem trenutku nobeden ne opazuje, je hotel zbežati ...

Toda Verduret, ki je bil spoznal njegov namen, je opazoval Raoula ter ga zadržal ko je ravno hotel izginiti.

»Kam pa, kam tako hitro, moj lepi mladi gospod,« je rekel ter ga zopet pripeljal v sobo, »ali ste hoteli tako zapustiti svoje prijatelje? To ni lepo od Vas. Povedali nam boste kaj ...«

Ob tem glasu je začel Raoul spoznavati.

Ves prestrašen je odstopil ter zajecjal:

»Baljaco!«

»Pravi!« je odgovoril tolsti gospod, »čisto pravi! Tako, Vi ste me spoznali! Res sem jaz vesel, hajaco s plesa pri bratih Jaudier. Ali še morda dvomite?« Potegnili je rokav navzgor ter mu pokazal roko.

»Ce bi ne bili še ponolnoma prepričani, pogledite si to svežo rano. Ali morda poznate onega narodnega človeka, ki je padel po noči, ko sem šel po cesti Olivier, z odprtim nožem na mene? ... Tako, Vi ne tajite. To je že nekaj. Torej bodite tako prijazni in povejte nam svojo malo povest ...«

Toda Raoul je bil tako prestrašen, da ni mogel ziniti niti besede.

»Vi molčite? Tako skromen ste? Dobro. Skromnost je lepa čednost. To Vam pa moram poznati: za svoja leta ste precej popolen lopov.«

Gospod Fauvel je poslušal a ni razumel ničesar.

»V kako sramoto smo zašli?« je začel.

»Pomirite se, gospod Fauvel,« je odgovoril Verduret, ki je bil zopet resen. »Po tem, kar sem bil prisiljen Vam sporočiti, je to, kar moram še po-

vedati, prav malo. Torej, povedal sem Vam o Milhonnu. Ko je Louis de Clameran zapustil Milhonna, ki mu je povedala o nesreči gospodične de la Verberie, je Clameran odpotoval takoj v London. Ker je bil dobro poučen, je hitro našel ono žensko, kateri je bila grofica oddala Gastonovega sina ... Tam pa ga je čakalo razočaranje ... Izvedel je, da je otrok, ki je bil vpisan za Raoula Valentina Wilsona, z osemnajstimi meseci umrl za davico.«

Raoul je skušal ugovarjati.

»To so reki? ...« je pričel.

»Da, to so reki, moj ljubi, in tudi pisali so to. Ali mislite, da se zadovoljim jaz z besedami?«

Vzel je iz žepa razne papirje, uradno potrjene, ter jih položil na mizo.

»Tu so izjave one ženske, njenega moža in štirih priči, tu je izvod iz rojstnega registra, tu mrtvaški list, vse potrjeno od francoskega poslanstva. Ali ste zadovoljni, moj lepi prijatelj, ali Vam to zadostuje?«

»To je vse ponarejeno, neresnično!« je trdil Raoul predrzno.

Verduret mu je odgovoril z ironičnim poklonom:

»Ali želite dokazov? Lahko Vam ustrezem. Ravno kar sem bil skupaj z nekim svojim prijateljem, gospodom Pálotom, iz Londona je prišel in je izborno poučen. Povejte mi, kako vam ugaja tale majhna povest, ki mi jo je povedal:«

Leta 1847 je imel lord Murray, zelo radodaren, bogat mož, jokeja z imenom Spencer, ki ga je zelo čislal ... Pri dirki v Epsomu je ta spretni tokel padel tako nesrečno, da